

รายงานการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
ตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

Organizational characteristics, Disclosure on COSO Enterprise Risk
Management Framework and Firm Performance of the Listed Companies in
the Stock Exchange of Thailand : SET 100 Index

กมลพร วรรณชาติ	Kamonporn Wannachat
บุษบรณณ์ เหลียวรุ่งเรือง	Bussaban Leorungruang
ชิดชนก มากเชื้อ	Chidchanok Makchuea

คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
งบประมาณรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2559

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง
ตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน
ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100

กมลพร วรรณชาติ, บุษบรณณ์ เหลี้ยวรุ่งเรือง และชัชชนก มากเชื้อ¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (2) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงและ (3) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงกับผลการดำเนินงาน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ปี พ.ศ. 2557 จำนวน 100 บริษัท

ผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อย ส่วนใหญ่เปิดเผยข้อมูลจำนวน 2,001 – 4,000 คำ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3,774.01 คำ จากการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง อาจเนื่องมาจากองค์กรขนาดใหญ่ความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลมากกว่า และมีกระบวนการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน ประกอบกับมีความเสี่ยงในการบริหารจัดการจำนวนมากจึงเป็นเหตุให้ต้องมีการรายงานความเสี่ยงมากกว่าองค์กรขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างอายุการดำเนินขององค์กร กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากบริษัทที่เพิ่งเข้าตลาดหลักทรัพย์ต้องการดึงดูดความสนใจของผู้ลงทุนให้เข้ามาลงทุนในบริษัท สร้างความน่าเชื่อถือ สร้างฐานเงินทุนให้มีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์เป็นระยะเวลานาน ที่มีชื่อเสียงในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ได้รับความน่าเชื่อถือ และได้รับความสนใจจากนักลงทุนอยู่แล้ว จึงอาจไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลมากนัก

จากการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่ายพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ และอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ องค์กรที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงจำนวนมากจะทำให้นักลงทุนมีข้อมูลกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนทำให้องค์กรได้รับความเชื่อถือจากผู้มีส่วนได้เสียทุกๆ ฝ่าย

เป็นผลให้ผลการดำเนินงานขององค์กรดีกว่าองค์กรที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยกว่า และยังพบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม

ผลการศึกษาจะเป็นเป็นแนวทางให้แก่บริษัทต่าง ๆ สำหรับการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง และการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และเป็นแนวทางสำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการกำหนดนโยบายหรือ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง และการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับนักลงทุน และผู้ที่มีส่วนได้เสียต่างๆ สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยง คุณลักษณะขององค์กร ผลการดำเนินงาน

**Organizational characteristics, Disclosure on COSO Enterprise Risk
Management Framework and Firm Performance of the Listed Companies
In the Stock Exchange of Thailand : SET 100 Index**

Kamonporn Wannachat, Busabun Leorungruang and Chidchanok Makchuea¹

Abstract

This research aims to (1) study the quantity of the disclosures on COSO enterprise risk management (2) the relationship between the organizational characteristics with the quantity the disclosures on COSO Enterprise risk management (3) the relationship between the quantity the disclosures on COSO Enterprise risk management and firm performance. The data in this study includes the annual report of 100 listed companies of the set 100 Index in the Stock Exchange of Thailand in 2014.

The findings demonstrated that most of 100 listed companies of the set 100 Index in the Stock Exchange of Thailand have announced the disclosures on the risk management framework on a level of low disclosures between 2,001 to 4,000 words (averaged 3,774.01 words). Moreover, multiple regression analysis illustrated that size of company had a positive relationship with the quantity of the disclosures on the risk management framework. This might be because a big organization has more readiness on the disclosures. In additional points, it had more complexity on the operation and more risk than smaller firm. Therefore, these led the big company to do more report on risk. Furthermore, the result shown that ages of company had a negative relationship with the quantity of the disclosures on the risk management framework. This might be because a new organisation needed to attract investors to invest in its company, to create reliability and to establish more stable in capital.

The results from simple regression analysis shown that the quantity of the disclosures on the COSO risk management framework had a positive relationship with the net profit and economic value added. A firm which had a considerable number of disclosures on the risk management framework can assist investors to make their decisions; thus, the organization was trusted by stakeholder. This led the firm to have a positive result on the operation. Moreover,

there was a negative relationship between the quantity of the disclosures on the risk management framework and Return On Assets (ROA).

This study will guide other companies in improving both of the risk management framework and the disclosures on the risk management framework. Furthermore, this can encourage the Stock Exchange of Thailand to set policies or regulations regarding risk management and disclosure. In addition, the data can be used by investors and stakeholder to make their own decisions with other information.

Keywords: Risk management, Organizational characteristics and Firm performance

---

¹ Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี-
ราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2559 ซึ่งการดำเนินการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้
ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำในการค้นคว้าวิจัย
ตลอดจนตรวจสอบและแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัย
ฉบับนี้

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญู
กตเวทิตาด้วยความเคารพยิ่งแก่ คุณพ่อ คุณแม่ บุรพาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่
ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กมลพร วรรณชาติ
หัวหน้าโครงการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
Abstract	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
รายการตาราง	(ช)
รายการภาพประกอบ	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 นิยามศัพท์	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 การบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	5
2.2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของ COSO - ERM	11
2.3 การเปิดเผยข้อมูล	10
2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูล	18
2.5 ผลการดำเนินงาน	20
2.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	23
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	31
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	32
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	34
4.2 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	36
4.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	42
4.4 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงาน	46
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุป และอภิปรายผล	53
5.2 ข้อจำกัดของการศึกษา	58
5.3 ข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก ก. แบบเก็บข้อมูล	68

รายการตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
3.2	แสดงวิธีการวัดค่าตัวแปร	31
4.1	แสดงข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	34
4.2	แสดงจำนวน ร้อยละ ของประเภทการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	37
4.3	แสดงปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง แยกตามประเภทอุตสาหกรรม	40
4.4	แสดงค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง	41
4.5	แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร	43
4.6	แสดงผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ	44
4.7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	45
4.8	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับกำไรสุทธิ	46
4.9	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	47
4.10	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น	47
4.11	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ	48
4.12	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	48

รายการภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันต้องเผชิญกับการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย ทั้งความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี สังคมและการเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียต่อกิจการ หากผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นผลดีก็จะเป็นการสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจ แต่หากผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นผลเสียก็จะถือว่าเป็นความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นภายใต้ความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจขององค์กรต่างๆ จึงมีทั้งส่วนที่เป็นโอกาสและความเสี่ยง

ความเสี่ยงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับการดำเนินธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเราได้ยินคำที่ว่า Higher risk higher return แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความเสี่ยงกับผลตอบแทน (พรพิพัฒน์ จูฑา, 2548) ซึ่งการบริหารความเสี่ยงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยการบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่จำเป็นสำหรับการสร้างความมั่นใจในการบริหารความเสี่ยงภายใต้การแข่งขัน และความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจและเทคโนโลยี (อุษณา ภัทรมนตรี, 2552) การบริหารความเสี่ยงจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเพราะ จะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารโอกาสและควบคุมความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง โดยเชื่อว่า หากองค์กรธุรกิจ วางกรอบโครงสร้างและแนวทางการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่องค์กรได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายขององค์กร (สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย, 2551) ทั้งนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องมีการรายงานความเสี่ยงของบริษัท ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 - 1) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ลงทุนได้ทราบความเสี่ยงจากการลงทุนที่สำคัญ และในขณะเดียวกันก็ช่วยให้บริษัทสามารถป้องกันความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้องหรือข้อเรียกร้องจากผู้ลงทุน หากผลการดำเนินงานขององค์กรไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ อย่างไรก็ตามตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยไม่ได้บังคับในรายละเอียดของการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่ได้มีการกำหนดแนวทางให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่อาจมีผลต่อธุรกิจ โดยการอธิบายลักษณะความเสี่ยง เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของความเสี่ยง ผลกระทบที่

อาจเกิดขึ้น ซึ่งบริษัทควรเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อผู้
ข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงเป็นข้อมูล
ที่มีความสำคัญที่บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องมีการเปิดเผย
ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทอยู่ในระดับน้อยมาก (Beretta &
Bozzolan, 2004; อังคณา แก้วประภา, 2553) และพบว่า ขนาดขององค์กร และกลุ่มอุตสาหกรรมที่
แตกต่างกัน มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างกัน (Beretta & Bozzolan, 2004;
โชติคุณ ทัศพงษ์, 2549) นอกจากนี้ยังพบว่า ผลการดำเนินงานทางการเงินขององค์กร มี
ความสัมพันธ์ต่อการเปิดเผยความเสี่ยง (พรพิพัฒน์ จูฑา, 2548) แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงยังมีค่อนข้างจำกัด และยังไม่มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลที่วัดจากการนับจำนวนคำกับผลการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้นผู้วิจัยจึง
สนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความ
เสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 เพื่อเป็นแนวทางให้แก่บริษัทต่างๆ สำหรับการ
ปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ COSO
และเป็นแนวทางสำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการกำหนดนโยบายหรือ ข้อบังคับ
เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งยังเป็นข้อมูล สำหรับนักลงทุน รวมถึง
ผู้ที่มีส่วนได้เสียต่างๆ สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิด
ของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.2.2 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการ
เปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.2.3 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหาร
ความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอยู่ในระดับมาก

1.3.2 คุณลักษณะขององค์กร ประกอบด้วย ประเภทอุตสาหกรรม ขนาดขององค์กร อายุการดำเนินงานขององค์กร สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ และลักษณะความเป็นเจ้าของ มีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3.3 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 แหล่งที่มาของข้อมูล ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 และงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2557

1.4.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีมูลค่าตามราคาตลาดสูง และอยู่ในกลุ่มตลาดซื้อขายคล่อง และเนื่องจากกลุ่มประชากรมีจำนวนน้อยจึงใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ในแบบแสดงรายการประจำปี (แบบ 56-1)

1.5.2 ตลาดหลักทรัพย์ หมายถึง ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.5.3 คุณลักษณะขององค์กร หมายถึง ลักษณะเฉพาะของแต่ละองค์กร ประกอบด้วย ประเภทอุตสาหกรรม ขนาด อายุการดำเนินงาน สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ และลักษณะความเป็นเจ้าของ

1.5.4 ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการ ประกอบด้วย กำไรสุทธิ (Net Profit) ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA) ผลตอบแทนจากการลงทุน (ROE) และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (EVA)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เป็นแนวทางให้แก่บริษัทต่างๆ สำหรับการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง และการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ COSO

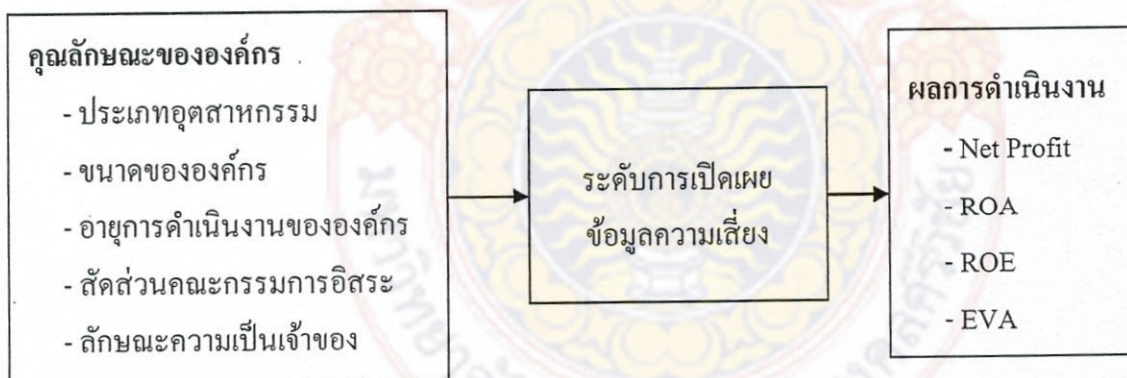
1.6.2 เป็นแนวทางสำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการกำหนดนโยบายหรือ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูล ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.6.3 เป็นข้อมูล สำหรับนักลงทุน รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้เสียต่างๆ นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจร่วมกับข้อมูลอื่นๆ

1.6.4 ธุรกิจที่ประกอบกิจการในพื้นที่ภาคใต้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ COSO เพื่อสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน

1.6.5 สามารถนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา การควบคุมและการตรวจสอบภายใน และวิชาการบัญชีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูล การบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังนี้

- 2.1 การบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO
- 2.2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของ COSO – ERM
- 2.3 การเปิดเผยข้อมูล
- 2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูล
- 2.5 ผลการดำเนินงาน
- 2.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

2.1.1 ความหมายของความเสี่ยง

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาสที่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงแตกต่างไปจากผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้ ความแตกต่างเกิดจากความไม่แน่นอนของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการดำเนินงานขององค์กร ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งแตกต่างไปจากการคาดการณ์ซึ่งมีโอกาสเกิดผลกระทบได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ (จินทนา สาขากร, นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ, และ ศิลปะพร ศรีจันทเพชร, 2557, น.3-1)

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ (Actual Outcome) แล้วส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการในที่สุด ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงจะแตกต่างจากที่คาดการณ์ไว้ (Expected Outcome) ทั้งนี้ความแตกต่างเกิดมาจากความไม่แน่นอน (Uncertainty) ของปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยผลลัพธ์มีโอกาสเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ ผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบต่อกิจการทำให้มูลค่าของกิจการมีระดับลดลงเกิดเป็นความเสี่ยงเพิ่มขึ้นและในทางตรงกันข้าม ผลลัพธ์ที่ส่งผลในทางบวกต่อกิจการ ทำให้มูลค่าของกิจการมีระดับเพิ่มขึ้น เกิดเป็นประโยชน์ ซึ่งกิจการอาจไม่เรียกว่าเป็นความเสี่ยง แต่กิจการอาจพิจารณาหรือ

เรียกว่าเป็นโอกาส (Opportunity) ที่กิจการจะสามารถสร้างมูลค่าได้ ในระดับสูงขึ้น (สุลักษณ์ ภักธรธรรมมาศ, 2552)

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้น และส่งผลให้องค์กรไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ (สมาคมตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2551: ออนไลน์)

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาสหรือเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2546: ออนไลน์)

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง ความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสียหาย หรือโอกาสที่เอื้อให้เกิดผลลัพธ์ในทางตรงกันข้ามกับสิ่งที่คาดหวังไว้ จากเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ไม่มีความแน่นอน ซึ่งอาจเกิดขึ้นและมีผลให้องค์กรไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อด้านลบ อาจทำให้เกิดผลเสียต่อผลการดำเนินงานของกิจการ ทำให้องค์กรไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ (อุษณา ภักธมนตรี, 2552) จนกระทั่งอาจทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการเกิดผลขาดทุน หรือไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความเสี่ยง หมายถึง ความเป็นไปได้ที่ผลลัพธ์ที่เกิดจริงแตกต่างไปจากผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้ ความแตกต่างเกิดจากความไม่แน่นอนของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการดำเนินงานขององค์กร ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งแตกต่างไปจากการคาดการณ์ โดยที่ผลกระทบสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งทางบวกและทางลบ

ความเสี่ยงทางธุรกิจ หมายถึง การที่กิจการไม่สามารถจัดการกับผลกระทบทางลบขององค์กรได้ เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม และทำให้องค์กรเสียโอกาส และอาจได้รับความเสียหายอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดขององค์กร ดังนั้น ความเสี่ยงจึงเป็นเหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอน ที่องค์กรธุรกิจต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งความเสี่ยงก็มีทั้งผลดีและผลเสียต่อกิจการ และอาจเกิดจากทั้งปัจจัยภายในองค์กร เช่น โครงสร้างวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยภายนอกองค์กร เช่น คู่แข่งขัน การเมือง สภาวะเศรษฐกิจ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแก่องค์กร และหาแนวทางปฏิบัติและมีการควบคุมภายในอย่างเพียงพอและเหมาะสม

การบริหารความเสี่ยงขององค์กร เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมาย โดยการบริหารความเสี่ยงไม่ได้จำกัดสำหรับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น แต่ต้องเป็นกระบวนการที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรในทุกระดับและทุกหน่วยงานภายในองค์กรภายใต้ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้

ในการดำเนินธุรกิจ องค์กรย่อมเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ถึงโอกาสของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ในอนาคต และผลกระทบของเหตุการณ์นั้นที่มีต่อกิจการซึ่งอยู่ในรูปของ “ความเสี่ยง” หรือ “โอกาส”

ความเสี่ยง (Risk) คือ เหตุการณ์ที่จะมีผลกระทบในเชิงลบ (Negative Effect) ซึ่งทำให้องค์กรไม่บรรลุวัตถุประสงค์ และสร้างความเสียหายให้กับองค์กร เช่น สินค้าที่ผลิตไม่ได้ คุณภาพ ลูกค้าไม่พอใจในสินค้าและบริการ คู่แข่งขึ้นรายใหม่ พนักงานทุจริต เป็นต้น

โอกาส (Opportunity) หมายถึง เหตุการณ์ที่จะมีผลกระทบในเชิงบวก (Positive Effect) ซึ่งผู้บริหารควรได้นำไปพิจารณาในการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดเหตุการณ์ที่ต้องการ เช่น การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นต้น

การบริหารความเสี่ยงขององค์กร (Enterprise Risk Management: ERM) หมายถึง การกำหนดกิจกรรม การควบคุมเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมและตรวจสอบได้อย่างมีระบบ หรือตามแนวคิดของ COSO ได้กล่าวถึงการบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร ได้ว่าเป็น “กระบวนการที่คณะกรรมการ ผู้บริหาร และบุคลากรขององค์กรได้กำหนดขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และการวางแผนขององค์กรในทุกๆระดับ โดยได้รับการออกแบบให้สามารถระบุเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ที่จะเลือกผลกระทบต่อองค์กร และจัดการความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยรวมได้” (จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปะพร ศรีจันทพร, 2550)

วัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง คือ สิ่งที่องค์กรมุ่งมั่นที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย กลยุทธ์ การดำเนินงาน การรายงาน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยมีองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายใน การกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุเหตุการณ์ การประเมินความเสี่ยง การตอบสนองความเสี่ยง การควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามผล (Janvrin, Payne, Byrnes, Schneider & Curtis, 2012) ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment) เป็นพื้นฐานขององค์ประกอบอื่นๆ ทั้งหมดของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร และช่วยก่อให้เกิดแนวปฏิบัติและโครงสร้างของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ทำให้สภาพแวดล้อมภายในองค์กรมีความสำคัญสำหรับกรอบการบริหารความเสี่ยง เนื่องจากมีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร การกำหนดกิจกรรม และตัวบ่งชี้ ประเมิน โดย COSO เน้นว่าองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมภายในเป็นบรรยากาศการบริหารในระดับสูง ที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของการ

บริหารความเสี่ยงทุกด้าน มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของทั้งองค์กร (อุษณา ภัทรมนตรี, 2552)

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จะทำให้สามารถระบุเหตุการณ์ ประเมินความเสี่ยงและตอบสนองต่อความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ต้องสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ การกำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่ชัดเจน คือ ขั้นตอนแรกสำหรับกระบวนการบริหารความเสี่ยง องค์กรควรมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และความเสี่ยงที่ยอมรับได้ การบริหารความเสี่ยงจึงมุ่งที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ 4 อย่าง คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ

3. การระบุเหตุการณ์ (Event Identification) ฝ่ายบริหารจะระบุเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นหากว่าเหตุการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นแล้วจะมีผลกระทบที่เป็นโอกาสหรือเป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการดำเนินกลยุทธ์ให้สำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือไม่ ฝ่ายบริหารต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงและโอกาสให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร

4. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) การประเมินความเสี่ยงจะช่วยให้แต่ละองค์กรพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ฝ่ายบริหารจะประเมินความเสี่ยงจาก 2 มุมมอง ได้แก่ โอกาสที่จะเกิดผลกระทบทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และผลกระทบ โดยการประเมินความเสี่ยงบนพื้นฐานของความเสี่ยงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และความเสี่ยงที่เหลืออยู่

5. การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) เมื่อประเมินความเสี่ยงแล้ว ผู้บริหารต้องประเมินวิธีการจัดการความเสี่ยงที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และผลของการจัดการเหล่านั้น การพิจารณาทางเลือกในการดำเนินการจะต้องคำนึงถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นกับประโยชน์ที่ได้รับเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงเกิดประสิทธิผลสูงสุด การเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีรวมกัน เพื่อลดระดับโอกาสที่อาจเกิดขึ้นและผลกระทบของเหตุการณ์ให้อยู่ในช่วงที่องค์กรยอมรับได้ ซึ่งหลักการตอบสนองความเสี่ยงมี 4 ประการ คือ การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง การหาผู้ร่วมรับความเสี่ยง การลดความเสี่ยง และการยอมรับความเสี่ยง โดยผู้บริหารต้องเลือกจัดการความเสี่ยงตามประเภทของการตอบสนองข้างต้น

6. กิจกรรมควบคุม (Control Activities) เป็นนโยบายและวิธีปฏิบัติช่วยให้มั่นใจว่าได้มีการดำเนินการตามแนวทางการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้วางไว้ กิจกรรมควบคุมเกิดขึ้นในทุกระดับ ทุกหน้าที่งาน ทั้งองค์กร ซึ่งประกอบด้วยหลายๆ กิจกรรม เช่น การ

อนุมัติ การยืนยันความถูกต้อง การกระทบยอด เป็นต้น กิจกรรมควบคุมจึงเป็นการสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ลักษณะธุรกิจ โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร

7. สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงจะถูกบันทึก จัดเก็บ และสื่อสารในรูปแบบและกรอบเวลา จะช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานตามความรับผิดชอบของตนเองได้ ระบบสารสนเทศจะใช้ข้อมูลทั้งจากแหล่งภายในองค์กรและข้อมูลจากแหล่งภายนอกองค์กร ซึ่งช่วยสนับสนุนสารสนเทศสำหรับการบริหารความเสี่ยงและการตัดสินใจบนพื้นฐานของสารสนเทศที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ขององค์กร การสื่อสารที่มีประสิทธิผลจะเกิดขึ้นจากผู้บริหารไปสู่พนักงานในระดับล่าง ข้ามหน่วยงาน และขึ้นสู่ระดับบนขององค์กร บุคลากรทุกคนต้องได้รับข่าวสารที่ชัดเจน และทุกคนต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

8. การติดตามผล (Monitoring) การบริหารความเสี่ยงขององค์กรต้องมีการติดตาม ประเมินผล และประเมินแต่ละองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงขององค์กรที่มีอยู่จริง และทำหน้าที่ได้ตามเวลาที่กำหนด การติดตามประเมินผลสามารถทำได้โดยใช้วิธีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องในแต่ละกิจกรรม

ทั้งนี้ความเสี่ยงสามารถแบ่งออกตามสาเหตุที่เกิดขึ้นได้ 2 ประเภทคือ ความเสี่ยงขึ้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยความเสี่ยงจากปัจจัยภายใน (Internal Factors) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงานของกิจการเป็นการภายใน (Internal Factors) และความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก (External Factors) เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกกิจการ โดยธรรมชาติ เป็นความเสี่ยงที่กิจการจำเป็นต้องดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจนั้น

2.1.2 ประเภทของความเสี่ยง

ประเภทของความเสี่ยงเพื่อการบริหารความเสี่ยงเชิงบูรณาการตาม แนวทาง COSO – ERM ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) เป็นความเสี่ยงที่ผู้บริหารสูงสุดของกิจการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นความเสี่ยงที่กิจการอาจไม่สามารถดำเนินงานตามกลยุทธ์ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย แล้วทำให้กิจการไม่สามารถดำรงคุณลักษณะที่ตั้งไว้เป็นวิสัยทัศน์ภายใต้การดำเนินงานตามภารกิจ

2. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operation Risk) เป็นความเสี่ยงที่กิจการอาจไม่สามารถบริหารจัดการทรัพยากรของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้กิจการไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างมูลค่าของกิจการให้มีระดับสูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้เสียได้

3. ความเสี่ยงด้านการรายงาน (Reporting Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการขาดความน่าเชื่อถือหรือขาดความถูกต้องแม่นยำของการรายงานฐานะการเงิน และฐานะความเสี่ยง รวมถึงการรายงานอื่นเพื่อการควบคุมและกำกับกิจการเป็นการภายใน ความเสี่ยงประเภทนี้มีความสำคัญ เพราะการดำเนินกิจการรวมถึงการบริหารและควบคุม ความเสี่ยงเชิงบูรณาการต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก ทันสมัย และสอดคล้องกันจากทุกหน่วยงานภายในองค์กร

4. ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับ (Compliance Risk) ซึ่งกำหนดจากหน่วยงานภายนอกโดยหน่วยงานภาครัฐ หรือโดยองค์กรกำกับดูแลตนเอง ความเสี่ยงประเภทนี้สำคัญเพราะกฎระเบียบ และข้อบังคับเป็นเงื่อนไขที่กิจการต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด การทำผิดถือเป็นการฝ่าฝืน และมีบทลงโทษซึ่งอาจรุนแรงถึงขั้นปิดกิจการ การฝ่าฝืนยังมีผลทำให้ความน่าเชื่อถือของกิจการอาจลดลง

2.1.3 ประโยชน์ของการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่ลดอุปสรรคหรือสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในด้านผลกำไรและการปฏิบัติงาน ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กร และสร้างความมั่นใจในการรายงานและปฏิบัติตามกฎระเบียบ การบริหารความเสี่ยงจึงมีประโยชน์ดังนี้

1. ความสอดคล้องกันระหว่างความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) และกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งความเสี่ยงที่ยอมรับได้ คือ ความไม่แน่นอนโดยรวมที่องค์กรยอมรับได้ โดยยังคงให้ธุรกิจสามารถบรรลุเป้าหมาย โดยความเสี่ยงที่ยอมรับได้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการประเมินทางเลือกในการดำเนินกลยุทธ์

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโต ความเสี่ยง และผลตอบแทนของธุรกิจ โดยการบริหารความเสี่ยงสนับสนุนให้องค์กรสามารถบ่งชี้เหตุการณ์ ประเมินความเสี่ยง และการจัดการความเสี่ยงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้านการเติบโตและผลตอบแทนธุรกิจ

3. การจัดการความเสี่ยง เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงครอบคลุมเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยไม่จำกัดเพียงแต่สิ่งที่เป็นความเสียหาย จึงช่วยให้ผู้บริหารสามารถบ่งชี้ และใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์ในเชิงบวกได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

4. การลดความสูญเสียและสิ่งที่ไม่คาดหวังจากการดำเนินงาน โดยการบริหารความเสี่ยงช่วยให้องค์กรตระหนักถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในทางเสียหาย ประเมินความเสี่ยง และกำหนดวิธีจัดการ ดังนั้นจึงลดสิ่งที่ไม่คาดหวังและการสูญเสียต่อธุรกิจ

5. การบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร ซึ่งองค์กรทุกแห่งประสบกับความเสียหายมากมายที่มีผลต่อหน่วยงานและการปฏิบัติงานต่างๆ การบริหารความเสี่ยงช่วยให้เห็นว่าความ

เสี่ยงมีความเชื่อมโยงกัน ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงทั้งหมดจึงควรมองความเสี่ยงในภาพรวมขององค์กร

6. การสร้างโอกาส การพิจารณาเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยไม่จำกัดเฉพาะความเสี่ยงที่เป็นความเสียหาย ช่วยให้ผู้บริหารสามารถบ่งชี้และใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์ในเชิงบวกได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของ COSO – ERM

หลักการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission - Enterprise risk management (COSO-ERM) โดยการบริหารความเสี่ยงตามแนวทางนี้ประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ ซึ่งสัมพันธ์กับการดำเนินธุรกิจและกระบวนการบริหารงาน มีดังนี้

2.2.1 สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment)

เป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับกรอบการบริหารความเสี่ยง สภาพแวดล้อมนี้มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร การกำหนดกิจกรรม การบ่งชี้ประเมิน และการจัดการความเสี่ยง สภาพแวดล้อมภายในองค์กรประกอบด้วยหลายปัจจัยเช่น จริยธรรม วิธีการทำงานของผู้บริหารและบุคลากร รวมถึงปรัชญาและวัฒนธรรมในการบริหารความเสี่ยง ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) เป็นส่วนที่สำคัญอย่างหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์เพื่อนำไปดำเนินการให้องค์กรบรรลุเป้าหมายทั้งด้านผลตอบแทนและการเติบโต ซึ่งกลยุทธ์แต่ละแบบนั้นมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน ดังนั้นการบริหารความเสี่ยงจึงช่วยผู้บริหารกำหนดกลยุทธ์ที่มีความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้

2.2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนคือ ขั้นตอนแรกสำหรับกระบวนการบริหารความเสี่ยง องค์กรควรมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ โดยทั่วไปวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ควรได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถพิจารณาได้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมขององค์กร
2. ด้านปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพผลการปฏิบัติงานและ

ความสามารถในการทำกำไร

3. ด้านการรายงาน เกี่ยวข้องกับการรายงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ

2.2.3 การระบุเหตุการณ์ (Event Identification) การทำธุรกิจมักมีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นตามมา องค์กรไม่สามารถมั่นใจได้ว่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ในกระบวนการบ่งชี้เหตุการณ์ผู้บริหารควรต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. ปัจจัยความเสี่ยงทุกด้านที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์การเงิน บุคลากรการปฏิบัติงาน กฎหมาย ภาษีอากร ระบบงานและสิ่งแวดล้อม
2. แหล่งความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร
3. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ในบางกรณีควรมีการจัดกลุ่มเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น โดยแบ่งตามประเภทของเหตุการณ์ และรวบรวมเหตุการณ์ทั้งหมดในองค์กรที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงาน เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ และมีข้อมูลที่เพียงพอเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประเมินความเสี่ยง

2.2.4 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ขั้นตอนนี้เน้นการประเมินโอกาสเกิดและผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นต่อวัตถุประสงค์ขณะที่เกิดเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งอาจส่งผลกระทบในระดับต่ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจมีผลกระทบในระดับสูงต่อวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปการประเมินความเสี่ยงประกอบด้วย 2 มิติ ดังนี้

1. โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) เหตุการณ์มีโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด
2. ผลกระทบ (Impact) หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นองค์กรจะได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด

การประเมินความเสี่ยงสามารถทำได้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยพิจารณาทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากภายนอกและภายในองค์กร นอกจากนี้ควรประเมินความเสี่ยงการดำเนินการทั้งก่อนการจัดการความเสี่ยง (Inherent Risk) และหลังจากที่มีการจัดการความเสี่ยงแล้ว ตัวอย่างเช่น การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงาน กระบวนการปฏิบัติงาน กิจกรรมการควบคุมภายใน โครงสร้างและกระบวนการรายงาน การวัดผลการปฏิบัติงานและการ

ติดตามผล วิธีการติดต่อสื่อสาร ทักษะคติและแนวทางของผู้บริหารเกี่ยวกับความเสี่ยง พฤติกรรมขององค์กรที่คาดว่าจะมีและที่มีอยู่ในปัจจุบัน สัญญาและพันธมิตรในปัจจุบัน เป็นต้น

2.2.5 การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) หรือการจัดการความเสี่ยง เมื่อความเสี่ยงได้รับการบ่งชี้และประเมินความสำคัญแล้วผู้บริหารต้องประเมินวิธีการจัดการความเสี่ยงที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และผลของการจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น การพิจารณาทางเลือกในการดำเนินการจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่ยอมรับได้และต้นทุนที่เกิดขึ้น เปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารอาจต้องเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายวิธีรวมกัน เพื่อลดระดับโอกาสที่อาจเกิดขึ้นและผลกระทบของเหตุการณ์ให้อยู่ในช่วงที่องค์กรสามารถยอมรับได้ หลักการตอบสนองความเสี่ยงมี 4 ประการคือ

1. การหลีกเลี่ยง (Avoid) การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง
2. การร่วมจัดการ (Share) การร่วมหรือแบ่งความรับผิดชอบกับผู้อื่นในการจัดการความเสี่ยง
3. การลด (Reduce) การดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อลดโอกาสที่อาจเกิดขึ้นหรือผลกระทบของความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
4. การยอมรับ (Accept) ความเสี่ยงที่เหลือในปัจจุบันอยู่ภายในระดับที่ต้องการและยอมรับได้แล้ว โดยไม่มีการดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อลดโอกาสหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอีก ผู้บริหารควรพิจารณาจัดการความเสี่ยงตามประเภทของการตอบสนองข้างต้นและควรดำเนินการประเมินความเสี่ยงที่เหลืออยู่อีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ได้มีการจัดการความเสี่ยงแล้วในช่วงเวลาที่เหมาะสม

2.2.6 กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) กิจกรรมการควบคุม คือ นโยบายและกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจว่าได้มีการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากแต่ละองค์กรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเทคนิคการนำไปปฏิบัติเป็นเฉพาะขององค์กร ดังนั้นกิจกรรมการควบคุมจึงมีความแตกต่างกัน การควบคุมเป็นการสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ลักษณะธุรกิจโครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กร กิจกรรมการควบคุมสำหรับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การควบคุมทั่วไปและการควบคุมเฉพาะระบบงาน ซึ่งการควบคุมทั่วไปครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารความปลอดภัย การจัดซื้อโปรแกรมสำเร็จรูป การพัฒนา

โปรแกรม และการบำรุงรักษา ส่วนการควบคุมเฉพาะระบบงานได้รับการออกแบบเพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ได้รับการบันทึกและประมวลผลมีความครบถ้วน ถูกต้องและมีอยู่จริง

สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งต่อกิจกรรมการควบคุมคือการกำหนดบุคลากรภายในองค์กรเพื่อรับผิดชอบการควบคุมนั้นบุคลากรแต่ละคนที่ได้รับมอบหมายกิจกรรมการควบคุมควรมีความรับผิดชอบดังนี้

1. พิจารณาประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยงที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน
2. พิจารณาการปฏิบัติเพิ่มเติมที่จำเป็น เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยง

นอกจากนี้การปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงขององค์กรควรจะต้องมีการกำหนดวันแล้วเสร็จให้ชัดเจน

2.2.7 สารสนเทศและการสื่อสาร (Information & Communication) สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กรในการบ่งชี้ ประเมิน และจัดการความเสี่ยง ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ทั้งจากแหล่งภายนอกและภายในควรต้องได้รับการบันทึกและสื่อสารอย่างเหมาะสมทั้งในรูปแบบ และเวลาเพื่อช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลควรใช้ข้อมูลทั้งในอดีตและปัจจุบัน ข้อมูลในอดีตเป็นการแสดงผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงเปรียบเทียบกับเป้าหมาย แสดงแนวโน้มของเหตุการณ์ และช่วยคาดการณ์การปฏิบัติงานในอนาคต ข้อมูลในอดีตสามารถให้สัญญาณเตือนล่วงหน้าเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ส่วนข้อมูลในปัจจุบัน มีประโยชน์ต่อผู้บริหารในการพิจารณาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในกระบวนการ สายงาน หรือหน่วยงานซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมการควบคุมตามความจำเป็น เพื่อให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

2.2.8 การติดตามผล (Monitoring) ประเด็นที่สำคัญของการติดตามผล ได้แก่

1. การติดตามผลเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดการความเสี่ยงมีคุณภาพและมีความเหมาะสม รวมถึงการบริหารความเสี่ยงได้นำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับขององค์กร
2. ความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้รับการรายงานต่อผู้บริหารที่รับผิดชอบในการติดตาม

การบริหารความเสี่ยงสามารถติดตามได้ 2 ลักษณะคือ การติดตามอย่างต่อเนื่อง หรือการติดตามเป็นรายครั้งการติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้

สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทันท่วงที และถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน ส่วนการติดตามรายครั้ง เป็นการดำเนินงานภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจะได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว หากองค์กรมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้องค์กรควรมีการจัดทำรายงานความเสี่ยง เพื่อให้การติดตามการบริหารความเสี่ยงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งรายงานความเสี่ยงสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ

ทั้งนี้การบริหารความเสี่ยงขององค์กรเป็นกระบวนการที่ต้องสอบทานตลอดเวลา เพื่อให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรควรมีองค์ประกอบ 8 ประการและนำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของการบริหารความเสี่ยงคือการไม่สามารถรับประกันผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้ หากแต่กรอบการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับคณะกรรมการและผู้บริหารต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2558)

จากการศึกษามาตรฐานการปฏิบัติงานของ COSO-ERM พบว่าสภาพแวดล้อมภายในองค์กร กระบวนการบริหารความเสี่ยง กรอบการบริหารความเสี่ยงขององค์กรนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายการบริหารจัดการ และการกำกับดูแลกิจการของแต่ละองค์กร โดยหากองค์กรมีการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ดังนั้นการที่องค์กรนำหลักของ COSO-ERM มาใช้ในการควบคุมการดำเนินงานขององค์กร จะทำให้องค์กรสามารถที่จะประเมินความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การเปิดเผยข้อมูล

การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนถือเป็นเครื่องมือสำคัญของบริษัทที่จะใช้สื่อสารกับผู้ใช้งบการเงินหรือผู้ลงทุน การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่ดีจะต้องมีการรายงานข้อมูลที่เป็นทางการเงินหรือทางบัญชีในงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ใช่ทางการเงินในช่องทางต่างๆ ทั้งหมายเหตุประกอบงบการเงิน รายงานประจำปี รายงาน 56-1 และรายงาน 56-2 หรือแม้แต่ เว็บไซต์ของบริษัท ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ต้องมีความครบถ้วน ถูกต้อง และชัดเจน เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินนั้นสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาประกอบการตัดสินใจ หรือนำมาพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างถูกต้องเท่าที่ควร และการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงจึงมีความสำคัญมาก เพื่อให้กิจการได้สื่อสารข้อมูลกับผู้ถือหุ้นและนักลงทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (Beretta & Bozzolan, 2004) โดยเฉพาะข้อมูลที่ไม่ใช่ทางการเงิน ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงขององค์กรจะช่วยให้การตัดสินใจลงทุนใน

หลักทรัพย์ได้ดีขึ้น (Solomon, et al. 2000) การเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องให้ความเชื่อมั่นกับนักลงทุนว่าได้มีการบริหารจัดการกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนได้ และหากมีการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่สำคัญอย่างครบถ้วนนั้นจะสามารถป้องกันบริษัทจากการถูกฟ้องร้องได้

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้มีประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ.40/2540 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ซึ่งได้ออกมาตรา 14 มาตรา 199 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 กำหนดให้ บริษัทที่จดทะเบียนและบริษัทที่ออกและเสนอขายหลักทรัพย์ต่อประชาชน นำส่งรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำงบการเงิน รายงานเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลอื่น ๆ ที่มีความสำคัญ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศสำคัญตามเหตุการณ์ (Non-periodic Reports) และการเปิดเผยข้อมูลที่รายงานตามรอบระยะเวลาบัญชี (Periodic Reports) ซึ่งได้กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของบริษัทไว้ในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ภายใต้หัวข้อ “ปัจจัยความเสี่ยง” ซึ่งการเปิดเผยปัจจัยความเสี่ยงของบริษัทในแบบแสดงรายการข้อมูลนี้ เป็นการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหารว่าปัจจัยใดที่อาจทำให้การดำเนินงานหรือฐานะการเงินของบริษัทไม่เป็นที่ไปตามที่ควรเป็นในสภาพปกติ หรือทำให้ผู้ลงทุนอาจไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดไว้ ข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ลงทุนสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการลงทุนได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

ตามมาตรา 56 กล่าวว่า วัตถุประสงค์สำคัญของหัวข้อ “ปัจจัยเสี่ยง” คือ ให้นักลงทุนได้ทราบความเสี่ยงในการลงทุนที่สำคัญและช่วยให้บริษัทสามารถใช้คุ้มครองตัวเองจากการถูกฟ้องร้อง หรือเรียกร้องจากผู้ลงทุน หากผลการดำเนินงานของบริษัทไม่เป็นที่ไปตามที่คาดหมาย ดังนั้น บริษัทควรเปิดเผยปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญให้ครบถ้วน ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้อธิบายไว้ว่า ให้บริษัทระบุปัจจัยที่บริษัทเห็นว่าอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อการลงทุนของผู้ลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ โดยความเสี่ยงดังกล่าวอาจทำให้ผู้ลงทุนสูญเสียเงินลงทุนทั้งจำนวนหรือบางส่วน หรือไม่ได้รับผลตอบแทนในอัตราที่ควรจะได้รับ และให้ระบุเฉพาะความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อผู้ออกหลักทรัพย์หรือผู้ถือหลักทรัพย์โดยตรง ไม่ใช่ความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจทั่วไป ทั้งนี้ให้อธิบายถึงลักษณะความเสี่ยง เหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุของความเสี่ยง ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งถ้าประเมินผลกระทบเป็นตัวเลขได้ให้ระบุด้วย และแนวโน้มหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสี่ยงดังกล่าว นอกจากนี้หากบริษัทมีมาตรการรองรับไว้เป็นการเฉพาะและสามารถลด

ความเสี่ยงได้อย่างมีนัยสำคัญแล้ว บริษัทอาจอธิบายเพิ่มเติมด้วย ซึ่งแนวทางเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง มีดังนี้

1. ควรเปิดเผยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากทุกปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นความเสี่ยงสำหรับการประกอบธุรกิจทั่วไป เช่น ความเสี่ยงจากการไม่แน่นอนทางการเมืองหรือ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่กระทบต่อผลการดำเนินงานของทุกธุรกิจ แต่ควรเปิดเผยความเสี่ยงที่กระทบเฉพาะธุรกิจ เช่น ธุรกิจหลักทรัพย์ควรเปิดเผยความเสี่ยงจากปริมาณการซื้อขาย หลักทรัพย์ที่มีความไม่แน่นอนสูงตามภาวะเศรษฐกิจ หรือ ธุรกิจที่รัฐบาลเคยให้ความคุ้มครองด้านการแข่งขัน ควรเปิดเผยความเสี่ยงจากนโยบายของรัฐบาลหากมีแนวโน้มที่จะเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น ซึ่งจะได้รับผลกระทบจากการแข่งขันจากบริษัทต่างชาติโดยตรง

2. ในการจัดทำควรเรียงลำดับความเสี่ยงจากปัจจัยที่มีนัยสำคัญมาก่อน โดยพิจารณาจากความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดต่อบริษัทหรือผู้ถือหลักทรัพย์ และ โอกาสที่ปัจจัยดังกล่าวจะเกิดขึ้น

ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงของบริษัทไว้ในรายงานประจำปีแบบแสดงรายการ 56-1 ภายใต้หัวข้อ ปัจจัยเสี่ยง ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลปัจจัยความเสี่ยงของบริษัทในแบบแสดงรายการข้อมูลนี้ เป็นการวิเคราะห์ของฝ่ายจัดการว่าปัจจัยใดที่อาจทำให้การดำเนินงานหรือฐานะทางการเงินของบริษัทไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็นในสภาพปกติ หรือทำให้ผู้ลงทุนอาจไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดไว้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้นักลงทุนสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการลงทุนได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น โดยข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีผลต่อธุรกิจ ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลจะต้องถูกต้อง ครบถ้วน และชัดเจน สอดคล้องกับในคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรา 56 กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์สำคัญของหัวข้อ ปัจจัยเสี่ยง คือ ให้ผู้ลงทุนได้รับทราบความเสี่ยงในการลงทุนที่สำคัญ และช่วยให้บริษัทสามารถใช้คุ้มครองจากการถูกฟ้องร้อง หรือเรียกร้องจากผู้ลงทุน หากผลการดำเนินงานของบริษัทไม่เป็นไปตามที่คาดหมาย ดังนั้น บริษัทจึงควรเปิดเผยปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญให้ครบถ้วนชัดเจน

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูล ประกอบด้วย ประเภทอุตสาหกรรม ขนาดขององค์กร อายุการดำเนินงานขององค์กร จำนวนคณะกรรมการอิสระ และลักษณะความเป็นเจ้าของ ดังนี้

2.4.1 ประเภทอุตสาหกรรม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีกลุ่มอุตสาหกรรมหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และสภาวะการแข่งขันทางการตลาดที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม จึงมีความแตกต่างกัน (อิสรา ผลาวรณ, 2547; พรพิพัฒน์ จูฑา, 2548; โชติญาณ หิตะพงศ์, 2549) การศึกษานี้ได้แบ่งประเภทอุตสาหกรรมเป็น 8 กลุ่ม ตามการแบ่งกลุ่มของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรม กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี แต่เนื่องจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ในปี พ.ศ. 2557 ไม่มีบริษัทในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค จึงมีกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้ในการศึกษาเพียง 7 กลุ่มเท่านั้น

2.4.2 ขนาดขององค์กร

ตามแนวคิดทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) กล่าวว่าองค์กรที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะได้รับการตรวจสอบจากผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม เนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรขนาดใหญ่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลหลายๆ กลุ่ม จึงทำให้ต้องตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้น ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลก็เป็นแนวทางหนึ่งที่องค์กรจะสามารถสื่อสารข้อมูลไปยังผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า องค์กรที่มีขนาดใหญ่จะมีความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าองค์กรขนาดเล็ก (จอมขวัญ รัชตะวรรณ, 2549) เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลให้มีความครอบคลุมในรายละเอียดนั้นจะมีต้นทุนในการจัดทำค่อนข้างสูง (Camfferman & Cooke, 2000) ประกอบกับองค์กรขนาดใหญ่จะมีความพร้อมด้านเงินทุนในการจัดทำและรายงานข้อมูลได้เป็นอย่างดี (Lang & Lundholm, 1993) บริษัทขนาดใหญ่ยังมีรายละเอียดของข้อมูลกระบวนการดำเนินงานที่มีความซับซ้อนมากกว่าองค์กรขนาดเล็ก และขนาดขององค์กรยังสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการเปิดเผยข้อมูลได้อีกด้วย

(อติศรา ผลาวรรณ, 2547) ทั้งนี้ Bereta & Bozzolan (2004) ยืนยันว่าขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง

2.4.3 อายุการดำเนินงานขององค์กร

จากการศึกษาของ ฉัฐวรรณ ศิริพันธ์ และ จินดา ชันทอง (2550) พบว่า อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมากจะมีการเปิดเผยข้อมูลในระดับสูง ซึ่งอาจเนื่องมาจาก บริษัทที่ได้ดำเนินงานมานานทำให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ว่าควรเปิดเผยข้อมูลอะไรให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนมากกว่าบริษัทที่เพิ่งดำเนินงาน ทั้งนี้บริษัทที่มีอายุการดำเนินงานที่ยาวนานในตลาดหลักทรัพย์มักจะเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดี และได้รับความเชื่อถือจากลูกค้าและนักลงทุนเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินธุรกิจ ทำให้ได้รับความสนใจจากนักลงทุนทำให้บริษัทต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินงานของบริษัท เช่นเดียวกับ แต่อย่างไรก็ตาม โชติญาณ์ หิตะพงส์ (2549) และ อติศรา ผลาวรรณ (2547) พบว่า อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บริษัทที่เพิ่งเข้าตลาดหลักทรัพย์ต้องการดึงดูดความสนใจของผู้ลงทุนให้เข้ามาลงทุนในบริษัท สร้างความน่าเชื่อถือ สร้างฐานเงินทุนให้มีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์เป็นระยะเวลาสั้น ที่มีชื่อเสียงในด้านประสบการณ์การดำเนินงานที่ได้รับความน่าเชื่อถือ และได้รับความสนใจจากนักลงทุนอยู่แล้ว จึงอาจไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลมากนัก

2.4.4 สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ

คณะกรรมการของบริษัทจดทะเบียน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และทิศทางการดำเนินงานของบริษัท รวมถึงการกำกับดูแลให้ฝ่ายจัดการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงสุดให้แก่กิจการและความมั่งคั่งสูงสุดแก่ผู้ถือหุ้น ทั้งนี้กรรมการอิสระ หมายถึง บุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและมีความเป็นอิสระตามที่คณะกรรมการบริษัทได้กำหนดไว้ในนโยบายการกำกับดูแลกิจการของบริษัท ซึ่งสอดคล้องและเข้มงวดกว่าหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น โครงสร้างคณะกรรมการบริษัทต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างกรรมการอิสระ และกรรมการบริหาร จากการศึกษาของ Abraham & Cox (2007) พบว่า โครงสร้างคณะกรรมการบริษัท ทั้งกรรมการอิสระและกรรมการบริหารมีความสัมพันธ์ใน

ทิศทางเดียวกันกับระดับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงของธุรกิจ ทั้งความเสี่ยงทางการเงินและความเสี่ยงการควบคุมภายใน จากการศึกษาของ ธนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง เนื่องจากบริษัทที่สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระสูงจะมีการถ่วงดุลอำนาจในการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ซึ่ง โชติธัญญ์ หิตะพงศ์ (2549) กล่าวว่า กรรมการอิสระจะช่วยตรวจสอบการทำงานและการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร เพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน รวมทั้งช่วยยกระดับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล และดูแลมิให้เกิดการทุจริตหรือเกิดการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร ดังนั้น คณะกรรมการอิสระจึงสามารถช่วยให้บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้น จึงเชื่อได้ว่า สัดส่วนคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง

2.4.5 ลักษณะความเป็นเจ้าของ

Abraham & Cox (2007) พบว่า ผู้ถือหุ้นกลุ่มนักลงทุนสถาบันมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีการกระจายตัวของการถือหุ้นต่ำ กล่าวคือ ปริมาณการถือหุ้น 10 อันดับแรก ก่อนข้างสูงจะมีระดับการเปิดเผยข้อมูลในระดับต่ำ แต่หากบริษัทที่มีการถือหุ้นเป็นรัฐบาล หรือสถาบันจำนวนมากจะมีการเปิดเผยข้อมูลในระดับสูง

2.5 ผลการดำเนินงาน

การลงทุนไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะใดย่อมมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนนั้นเสมอ ดังนั้นผลตอบแทนที่ได้รับย่อมมีความไม่แน่นอน และแตกต่างจากเป้าหมายที่กำหนดไว้จึงต้องมีการประมาณผลตอบแทนที่ได้รับเมื่อมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีการแบ่งสถานการณ์ต่างโอกาสที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ และผลตอบแทนที่ได้รับที่แตกต่างกันไป ในแต่ละสถานการณ์ แล้วจึงนำมาหาค่าเฉลี่ย การคำนวณผลตอบแทนนี้จะต้องพิจารณาจากทุกสถานการณ์ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะเรียกว่า ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ แต่ถ้าแสดงในรูปของอัตราผลตอบแทน จะเรียกว่า อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ ดังนั้นผลตอบแทนหรืออัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ หมายถึง ผลตอบแทนหรืออัตราผลตอบแทนเฉลี่ยที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนนั้น ซึ่งมีโอกาสของผลตอบแทนหรืออัตราผลตอบแทนจากการลงทุนได้หลายสถานการณ์ โดยมีการคำนึงถึงความน่าจะเป็นหรือโอกาสของการได้รับผลตอบแทนหรืออัตราผลตอบแทนในแต่ละสถานการณ์นั้นด้วย

2.5.1 กำไรสุทธิ (Net Profit)

กำไรสุทธิจะเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทในการทำกำไร หลังจากหักต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาษีเงินได้หมดแล้ว บอกให้ทราบว่าธุรกิจสามารถทำกำไรสุทธิได้เท่าใด ผลลัพธ์ถ้าสูงย่อมเป็นผลดีกับธุรกิจคือสามารถทำกำไรสุทธิได้ในอัตราที่สูง หากธุรกิจมีอัตรากำไรขั้นต้นอยู่ในเกณฑ์ที่ดีแล้ว แต่อัตรากำไรสุทธิต่ำกว่าแสดงว่าธุรกิจมีปัญหาในเรื่องของค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์ต่อไปว่ามีค่าใช้จ่ายรายการใดบ้างที่เป็นปัญหา

2.5.2 ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)

เป็นการวัดความสามารถในการทำกำไรของสินทรัพย์ทั้งหมดที่ธุรกิจใช้ในการดำเนินงาน ว่าให้ผลตอบแทนจากการดำเนินงานได้มากน้อยเพียงใด หากมีค่าสูงแสดงถึงการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากความสามารถในการทำกำไรและการหมุนเวียนของสินทรัพย์ เป็นผลมาจากการใช้สินทรัพย์ของกิจการไปในการดำเนินงาน ซึ่งผลที่ได้เป็นอัตราส่วนอันหนึ่งที่เรียกว่า ผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on investment) หรือ ROI และเนื่องจากเป็นการลงทุนในรูปของสินทรัพย์ จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on assets) หรือ ROA นั่นคือ กำไรสุทธิหลังหักภาษีหารด้วยสินทรัพย์รวม (ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์, 2541)

การคำนวณหาอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรสุทธิ (Net Profit)}}{\text{สินทรัพย์รวม (Total Assets)}}$$

2.5.3 ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

เป็นการแสดงให้เห็นว่าเงินลงทุนในส่วนของเจ้าของจะได้รับผลตอบแทนกลับคืนมาจากการดำเนินงานของกิจการนั้นในอัตราส่วนเท่าไรหากมีค่าสูงแสดงถึงประสิทธิภาพในการหากำไรสูงด้วย อัตราส่วนนี้แสดงถึง กิจการมีรายได้หลังหักภาษีแล้วเป็นจำนวนกี่เปอร์เซ็นต์ของเงินทุนที่ได้มาจากผู้ถือหุ้น ในกรณีทั่วไป เงินทุนที่ได้มาจากผู้ถือหุ้นอาจหมายถึงความถึง ส่วนของทุนที่ได้มาจากผู้ถือหุ้นสามัญแต่เพียงอย่างเดียว หรือส่วนของทุน

ที่ได้มาจากผู้ถือหุ้นสามัญ และผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งเรียกว่า ส่วนของทุนรวม ยิ่งสูงยิ่งดี สามารถคำนวณผลตอบแทนต่อส่วนของทุนรวมได้ดังนี้

การคำนวณหาอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE)

$$\text{ผลตอบแทนผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ (Net Profit)}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น (Equity)}}$$

ถ้าหากต้องการผลตอบแทนต่อส่วนของทุนที่เป็นหุ้นสามัญแต่เพียงอย่างเดียว ก็จะต้องนำเอาเงินปันผลที่จะต้องจ่ายให้กับผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ ไปหักออกจากรายได้หรือกำไรสุทธิหลังหักภาษีเสียก่อน โดยจะคำนวณดังนี้ ผลตอบแทนต่อส่วนของทุนของผู้ถือหุ้นสามัญ คือ กำไรสุทธิในส่วนของผู้ถือหุ้นสามัญ/ส่วนของทุนของผู้ถือหุ้นสามัญ (เพชรี ชุมทรัพย์, 2555)

2.5.3 มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (EVA)

EVA เป็นการวัดผลกำไรทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งแตกต่างจากกำไรทางบัญชี เพราะ EVA หักต้นทุนของเงินทุนที่นำมาใช้ทั้งหมดจากรายได้ ซึ่งรวมค่าเสียโอกาสด้วย ทั้งนี้ EVA สามารถช่วยให้ผู้บริหารมองการบริหารประสิทธิภาพ ในมุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) โดยการถ่วงน้ำหนักระหว่างผลตอบแทนที่ได้รับจากการบริหารกำไร กับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นผ่านทางการบริหารเงินลงทุน สามารถคำนวณผลตอบแทนต่อส่วนของทุนรวม ได้ดังนี้

การคำนวณหาอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (EVA)

$$\text{มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงานหลังหักภาษี (NO PAT)}}{\text{ต้นทุนเงินทุน (WACC x Invested Capital)}}$$

จากการศึกษาผลการดำเนินงาน ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้นำผลการดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ กำไรสุทธิ (Net Profit) ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ (EVA) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO โดยผลการดำเนินงานทั้งหมดนี้ จะช่วยให้ผู้ที่ใช้งบการเงิน และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ทราบว่าบริษัทมีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร เพื่อช่วยในการตัดสินใจร่วมกับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.6. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (Contingency theory)

ในปี ค.ศ. 1967 Fred E. Fiedler ได้เสนอทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าการบริหารงานที่ดี ต้องกำหนดโครงสร้างและระบบการควบคุมองค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และลักษณะต่างๆ ของสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร หรือจะกล่าวได้ว่าองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างกันต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันทำให้ต้องใช้วิธีการบริหารที่แตกต่างกันตามไปด้วย Lee & Yang (2011) กล่าวว่า หากองค์กรออกแบบระบบข้อมูลทางบัญชีบริหารที่ตรงกับลักษณะเฉพาะขององค์กร ก็จะทำให้ประสิทธิภาพการบริหารดีขึ้น

โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่า ไม่มีวิธีการทางการบริหารวิธีใดที่สามารถนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ หรือไม่มีรูปแบบการบริหารแบบใดที่ดีที่สุด ปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดรูปแบบกฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผน ที่ต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม รวมถึงสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ การสนับสนุน และความต้องการของสมาชิกในองค์กร (Xi, 2010) ดังนั้นการเลือกใช้วิธีการบริหารแบบใดต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละสถานการณ์ขององค์กร

2.6.2 ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory)

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) ตามที่ Freeman (1984) ได้อธิบายว่าผู้มีส่วนได้เสียถือเป็นตัวแทนที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญขององค์กร ซึ่งในการดำเนินงานขององค์กรนั้นมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่ายทั้ง ลูกค้า พนักงาน ผู้ถือหุ้น คู่ค้า คู่แข่งขัน ภาครัฐและชุมชน โดยทฤษฎีนี้มองว่าองค์กรมีภาระที่ต้องรับผิดชอบต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร ซึ่งการจัดการความต้องการเหล่านี้จะพิจารณาถึงความจำเป็น ความสนใจ และผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายการดำเนินงานขององค์กร เพราะองค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนหรือล่มสลาย ถือเป็นความชอบธรรมของผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรนั่นเอง (อนันตชัย ยูรประดม, 2550)

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียถูกนำมาใช้อธิบายถึงความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ โดยธุรกิจต้องตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียของตนเองทุกกลุ่ม เพื่อให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งปัจจุบันผู้มีส่วนได้เสียส่วนใหญ่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการอยู่

ร่วมกันระหว่าง ธุรกิจ ชุมชน สังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูล Triple bottom line จะได้รับอิทธิพลจากแรงกดดันของผู้มีส่วนได้เสีย ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย จึงเป็นการเสนอวิธีการใหม่ในการจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบขององค์กรต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจากเดิมให้ความสำคัญของการอยู่รอดและความสำเร็จขององค์กรจากความมั่งคั่งและการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ถือหุ้น ไปสู่การพัฒนาแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ร่วมด้วย (Clarkson, 1995) นอกจากนี้ ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียยังขยายความเข้าใจถึงธรรมชาติของบริษัทที่ควรพิจารณาผู้มีส่วนได้เสียใหม่ในมุมมองที่กว้างกว่าเดิม โดยบริษัทได้รับการคาดหวังให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม คุณค่าผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น (Simmons, 2004)

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Beretta & Bozzolan (2004) ได้ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลรอบแนวคิดของการวิเคราะห์คุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงินจำนวน 85 แห่ง จากการวิเคราะห์เนื้อหาและการนับประโยค พบว่า ความเสี่ยงที่มีการเปิดเผยมากที่สุด คือ ความเสี่ยงเกี่ยวกับกลยุทธ์ รองลงมา คือ โครงสร้างทางการเงินและกระบวนการทางการเงิน และความเสี่ยงที่เปิดเผยน้อยที่สุดคือ ภาวะอุตสาหกรรมและการจัดการ และจากการศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลพบว่า การเปิดเผยความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำมากทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

Lajili & Zeghal (2005) ได้ศึกษาการเปิดเผยความเสี่ยงจากรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศแคนาดาจำนวน 300 แห่ง โดยใช้คุณลักษณะของบริษัท ประกอบด้วย สินทรัพย์รวม ยอดขาย กำไร อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และการเปิดเผยข้อมูลแบ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ และการเปิดเผยตามกฎหมายบังคับ พบว่า รูปแบบการเปิดเผยข้อมูลยังไม่เป็นแบบทางการ ระดับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กรกับระดับการเปิดเผยข้อมูล

พรพิพัฒน์ จูฑา (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 227 แห่ง ซึ่งข้อมูลได้รวบรวมมาจากแบบรายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และจบ

การเงิน ระหว่างปี 2543-2546 โดยวัดคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากการนับคำและเนื้อหาของการเปิดเผยข้อมูล พบว่า ผลการดำเนินงานทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยง คือ อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม รายได้รวมและกำไรสุทธิ ในทางตรงกันข้ามผลวิจัยพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างกำไรต่อหุ้นและอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์กับคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ใดๆ ระหว่างอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นกับคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยง นอกจากนี้ ผลวิจัยได้แสดงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างขนาดบริษัทและคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยง และได้พบความแตกต่างในระดับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมด้วย โดยกลุ่มธุรกิจการเงินและกลุ่มเทคโนโลยีจะมีคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยงสูงกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

ชนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 328 แห่ง โดยไม่รวมสถาบันการเงิน โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยง ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ประกอบด้วย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การถือหุ้นของผู้บริหาร และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน 2) โครงสร้างการกำกับดูแล ประกอบด้วย ประธานกรรมการและประธานบริหารเป็นคนเดียวกัน สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ และคณะกรรมการที่เป็นเครือญาติ และ 3) คุณลักษณะของบริษัท ประกอบด้วย ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างเงินทุน และอายุดำเนินงาน ซึ่งเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยง คือการวิเคราะห์เชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวได้ว่าบริษัทขนาดใหญ่จะมีคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงที่ดีกว่าบริษัทขนาดเล็ก ส่วนอายุดำเนินงานของบริษัทพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวได้ว่าบริษัทที่มีอายุดำเนินงานน้อยจะมีคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงที่ดีกว่าบริษัทที่มีอายุดำเนินงานมาก เนื่องจากบริษัทที่เพิ่งจดทะเบียนเข้าตลาดหลักทรัพย์ต้องเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อเป็นการระดมทุนในระยะแรก ส่วนตัวแปรที่เหลือไม่พบความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยง

อังคณา แก้วประภา (2553) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการรายงานความเสี่ยง ซึ่งพิจารณาจากปริมาณการรายงานความเสี่ยงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา โดยพิจารณาจากกรอบงานการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรตามแนว COSO – ERM กับขนาดและ

ประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 ประจำปี พ.ศ. 2550 จำนวน 98 แห่ง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนมีคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงอยู่ในระดับที่น้อยมาก โดยกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีคุณภาพการรายงานความเสี่ยงสูงสุด และกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีคุณภาพการรายงานความเสี่ยงน้อยที่สุดในด้านปริมาณพบว่า บริษัทที่จดทะเบียนส่วนใหญ่มีการรายงานความเสี่ยงต่ำกว่าค่าประมาณรายการ และในด้านความสมบูรณ์ของเนื้อหาพบว่า บริษัทที่จะทะเบียนมรการรายงานบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรตามแนว COSO - ERM อยู่ในระดับที่น้อยมาก ทั้งนี้จากการทดสอบความสัมพันธ์พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคุณภาพการรายงานความเสี่ยงกับขนาดของบริษัท ที่วัดจากสินทรัพย์รวมและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด

สุภมาส หอมตระกูล (2555) ได้ศึกษาการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ประจำปี พ.ศ. 2553 โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลจากการประยุกต์กรอบแนวคิดการบริหารความเสี่ยงของ COSO พบว่า บริษัทมีการเปิดเผยความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO อยู่ในระดับเปิดเผยน้อย โดยองค์ประกอบของกรอบแนวคิดการบริหารความเสี่ยงที่มีการเปิดเผยในระดับดีมีเพียงกิจกรรมควบคุมเท่านั้น และสภาพแวดล้อมภายในองค์กรอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนการกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุเหตุการณ์ การประเมินความเสี่ยง การตอบสนองต่อความเสี่ยง สารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามผลมีการเปิดเผยอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยมาก ทั้งนี้จากการทดสอบความสัมพันธ์ พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับขนาดองค์กรที่วัดจาก สินทรัพย์รวม และรายได้จากการขาย และพบว่าอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีระดับการเปิดเผยข้อมูลแตกต่างกัน โดยภาพรวมอุตสาหกรรมบริการ และอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงในระดับน้อยมาก

โชติญาณ์ หิตะพงส์ (2549) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับของการเปิดเผยข้อมูลในบทรายงานและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 272 แห่ง ในปี พ.ศ. 2548 โดยคุณลักษณะต่างๆ ของบริษัท ประกอบด้วย โครงสร้างการเป็นเจ้าของ สัดส่วนกรรมการอิสระ อายุการดำเนินงาน อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง และการถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ โดยขนาดของบริษัท โครงสร้างเงินทุน และประเภทอุตสาหกรรม เป็นตัวแปรควบคุม ผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลระดับปานกลาง คุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์

เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูล คือ การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ ทั้งนี้ยังพบว่าอายุการดำเนินงาน และโครงสร้างการเป็นเจ้าของ มีความสัมพันธ์เชิงลบ ต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล

อลิศรา ผลาวรรณ (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท กับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2545 จำนวน 175 บริษัท และใช้ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลแสดงการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละบริษัท โดยแบ่งเป็นการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับและการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจ จากการศึกษา พบว่า บริษัทจดทะเบียนมีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับในระดับที่ค่อนข้างสูง แต่บริษัทที่มีการเปิดเผยตามความสมัครใจอยู่ในระดับต่ำ สำหรับคุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล คือ ขนาดของกิจการ และประเภทของผู้สอบบัญชี ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ คือ การถือหุ้นโดยชาวต่างชาติ อายุการดำเนินงาน และสภาพคล่องทางการเงิน มีความสัมพันธ์ทางลบ ต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้ อุตสาหกรรมกลุ่มทรัพยากร เป็นกลุ่มที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจในระดับที่ค่อนข้างสูงแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมายังพบว่าคุณลักษณะของบริษัทที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงยังไม่มีความชัดเจน และการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากปริมาณการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงต่อผลการดำเนินงานยังมีอย่างจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 เพื่อเป็นแนวทางให้แก่บริษัทต่างๆสำหรับการปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ COSO และเป็นแนวทางสำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการกำหนดนโยบายหรือ ข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูล ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งยังเป็นข้อมูล สำหรับนักลงทุน รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้เสียต่างๆ นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจร่วมกับข้อมูลอื่นๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่จัดอันดับอยู่ในกลุ่ม SET 100 ที่มีรอบระยะเวลาบัญชี วันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 100 บริษัท โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน (บริษัท)
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	6
2. กลุ่มธุรกิจการเงิน	13
3. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	26
4. กลุ่มบริการ	29
5. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2
6. กลุ่มทรัพยากร	14
7. กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	10
8. กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	0
รวม	100

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ รายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 จากเว็บไซต์ ที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงข้อมูลได้และตรวจสอบได้ เพื่อศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ประจำปี พ.ศ. 2557 จำนวน 100 บริษัท โดยการวัดค่าของตัวแปร คือ

1. คุณลักษณะขององค์กร มีทั้งหมดจำนวน 5 ตัวแปร ประกอบด้วย
  - 1.1 ประเภทอุตสาหกรรม
  - 1.2 ขนาดขององค์กร
  - 1.3 อายุการดำเนินงานขององค์กร
  - 1.4 สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ
  - 1.5 ลักษณะความเป็นเจ้าของ
2. ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง
3. ผลการดำเนินงาน มีทั้งหมดจำนวน 4 ตัวแปร ประกอบด้วย
  - 3.1 Net Profit
  - 3.2 ROA
  - 3.3 ROE
  - 3.4 EVA

ซึ่งการศึกษานี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลปัจจัยความเสี่ยงโดยการสังเคราะห์เนื้อหา ด้วยใช้วิธีการนับจำนวนคำ (มีทนต์ สุธธิพันธ์, 2555) เพื่อนับปริมาณจำนวนของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวแทนของข้อมูลความเสี่ยงในรายงานประจำปี แบบรายงาน 56-1 เนื่องจากจำนวนคำเป็นการแสดงการเปิดเผยถึงระดับมากหรือน้อยของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวแทนได้ดี และบ่งบอกถึงการใส่ใจถึงข้อมูลของหัวข้อที่ทำการเปิดเผย เป็นวิธีที่นิยมและได้รับการยอมรับในการนำมาเก็บข้อมูล โดยการให้คะแนนที่แสดงถึงปริมาณในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากจำนวนคำที่นับได้ แต่ไม่สามารถวัดคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงได้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นกระดาษทำการที่ประยุกต์จากแบบเก็บข้อมูลของ ศุภมาส หอมตระกูล (2555) โดยสามารถแสดงวิธีวัดค่าตัวแปร ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงวิธีการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปร	วิธีที่ใช้ในการวัด
ประเภทอุตสาหกรรม	กลุ่มอุตสาหกรรมตามการแบ่งประเภทของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ขนาดขององค์กร	ลอการิทึมของสินทรัพย์รวม
อายุการดำเนินงานขององค์กร	ลอการิทึมของจำนวนปีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ	ลอการิทึมของร้อยละของจำนวนกรรมการที่เป็นอิสระต่อจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด
ลักษณะความเป็นเจ้าของ	ลอการิทึมของร้อยละของสัดส่วนการถือหุ้น โดยกลุ่มนักลงทุนสถาบัน
กำไรสุทธิ (Net Profit)	ลอการิทึมของกำไรสุทธิ
ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	ลอการิทึมของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม
ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	ลอการิทึมของกำไรสุทธิต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ	ลอการิทึมของกำไรจากการดำเนินงานหลังหักภาษีต่อต้นทุนเงินทุน
การเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง	ลอการิทึมของจำนวนคำที่มีการเปิดเผยข้อมูลในหัวข้อปัจจัยความเสี่ยงในแบบรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.1 การพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการสรุปบรรยายการกระจายของข้อมูลตัวแปรเดี่ยว (Univariate Distribution) ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

3.1.2 การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression) ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับ ผลการดำเนินงานของบริษัท

3.1.3 การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร ประกอบด้วย ประเภทอุตสาหกรรม ขนาดขององค์กร อายุการดำเนินงานขององค์กร สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ และลักษณะความเป็นเจ้าของ กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ตามสมการดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + \text{error}$$

โดยที่ Y = ระดับการเปิดเผยข้อมูล

X_1 = ประเภทอุตสาหกรรม

X_2 = ขนาดขององค์กร

X_3 = อายุการดำเนินงานขององค์กร

X_4 = สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ

X_5 = ลักษณะความเป็นเจ้าของ

error = ความคลาดเคลื่อน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง 2) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และ 3) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง กับผลการดำเนินงาน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 ประจำปี พ.ศ. 2557 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 โดยใช้กระดาษทำการที่ประยุกต์มาจากงานวิจัยในอดีต ซึ่งผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับดังนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 4.2 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO
- 4.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO
- 4.4 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงาน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ประกอบด้วย ประเภทอุตสาหกรรม ทุนจดทะเบียน อายุการดำเนินงาน สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ ลักษณะความเป็นเจ้าของ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สภาพทั่วไป	จำนวน (บริษัท)	ร้อยละ
ประเภทอุตสาหกรรม		
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	6	6.00
กลุ่มธุรกิจการเงิน	13	13.00
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	26	26.00
กลุ่มบริการ	29	29.00
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2	2.00
กลุ่มทรัพยากร	14	14.00
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	10	10.00
ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)		
1 – 1,000	20	20.00
1,001 – 3,000	29	29.00
3,001 – 5,000	14	14.00
5,001 – 7,000	6	6.00
7,000 ขึ้นไป	31	31.00
อายุการดำเนินงาน (ปี)		
1 – 10	21	21.00
11 – 20	16	16.00
21 – 30	54	54.00
30 ขึ้นไป	9	9.00

ตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ต่อ)

สภาพทั่วไป	จำนวน (บริษัท)	ร้อยละ
สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (ร้อยละ)		
1 – 33.33	34	34.00
33.34 – 66.66	64	64.00
66.66 ขึ้นไป	2	2.00
สัดส่วนการถือหุ้นโดยกลุ่มนักลงทุนสถาบัน (ร้อยละ)		
1 – 24.99	25	25.00
25 - 49.99	16	16.00
50 – 74.99	38	38.00
75 - 100	21	21.00
ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (คำ)		
1 – 2,000	32	32.00
2,001 – 4,000	34	34.00
4,001 – 6,000	17	17.00
6,001 – 8,000	9	9.00
8,000 ขึ้นไป	8	8.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมกลุ่มบริการ จำนวน 29 บริษัท รองลงมาคือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 26 บริษัท กลุ่มทรัพยากร จำนวน 14 บริษัท กลุ่มธุรกิจการเงิน จำนวน 13 บริษัท กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 10 บริษัท กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 6 บริษัท และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 2 บริษัท

ทุนจดทะเบียน พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียน 7,000 ล้านบาทขึ้นไป จำนวน 31 บริษัท รองลงมาคือ 1,001 – 3,000 ล้านบาท จำนวน 29 บริษัท 1 – 1,000 ล้านบาท จำนวน 20 บริษัท 3,001 – 5,000 ล้านบาท จำนวน 14 บริษัท และ 5,001 – 7,000 ล้านบาท จำนวน 6 บริษัท

อายุการดำเนินงาน พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่มีอายุการดำเนินงาน 21 – 30 ปี จำนวน 54 บริษัท รองลงมาคืออายุการดำเนินงาน 1 – 10 ปี 11 – 20 ปี และ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 21 บริษัท 16 บริษัท และ 9 บริษัท ตามลำดับ

สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่มีสัดส่วนคณะกรรมการอิสระร้อยละ 33.34 – 66.66 จำนวน 64 บริษัท รองลงมาคือ ร้อยละ 1 – 33.33 และร้อยละ 66.66 ขึ้นไป จำนวน 34 และ 2 บริษัท ตามลำดับ

สัดส่วนการถือหุ้นโดยกลุ่มนักลงทุนสถาบัน พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่มีสัดส่วนการถือหุ้นโดยกลุ่มนักลงทุนสถาบันร้อยละ 50 – 74.99 จำนวน 38 บริษัท รองลงมาคือ ร้อยละ 1 – 24.99 ร้อยละ 75 - 100 และร้อยละ 25 - 49.99 จำนวน 25 บริษัท 21 บริษัท และ 16 บริษัท ตามลำดับ

ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง 2,001 – 4,000 คำ จำนวน 34 บริษัท รองลงมาคือ 1 – 2,000 คำ จำนวน 32 บริษัท 4,001 – 6,000 คำ จำนวน 17 บริษัท 6,001 – 8,000 คำ จำนวน 9 บริษัท และ 8,000 คำขึ้นไป จำนวน 8 บริษัท ตามลำดับ

4.2 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

การเปิดเผยประเภทความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ในรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 ภายใต้หัวข้อ ปัจจัยเสี่ยง สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO เป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ ด้านการรายงาน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านกฎระเบียบ ซึ่งแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละ ของประเภทการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ปัจจัยความเสี่ยง	จำนวน (บริษัท)	ร้อยละ
1. ด้านกลยุทธ์		
1.1 ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการ	23	23.00
1.2 ความเสี่ยงจากการแข่งขัน/คู่แข่ง	38	38.00
1.3 ความเสี่ยงจากสถานะเศรษฐกิจ	34	34.00
1.4 ความเสี่ยงด้านการตลาด	18	18.00
1.5 ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ โรคระบาด การก่อการร้าย	31	31.00
1.6 ความเสี่ยงจากการลงทุน หรือการร่วมค้า	22	22.00
1.7 ความเสี่ยงทางการเมือง	20	20.00
1.8 ความเสี่ยงจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่	16	16.00
1.9 ความเสี่ยงจากการลงทุนดำเนินงานในต่างประเทศ	8	8.00
1.10 ความเสี่ยงจากการเริ่มโครงการใหม่/เปิดสาขาใหม่	13	13.00
1.11 ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี	11	11.00
1.12 ความเสี่ยงจากสินค้าทดแทน	4	4.00
1.13 ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการถือหุ้น	3	3.00
1.14 ความเสี่ยงด้านภาพลักษณ์/ชื่อเสียงขององค์กร	11	11.00
1.15 ความเสี่ยงจากการพึ่งพาผู้บริหารรายสำคัญ	7	7.00
1.16 ความเสี่ยงด้านลิขสิทธิ์/เครื่องหมายการค้า	4	4.00
1.17 ความเสี่ยงจากการกีดกันทางการค้า	1	1.00
1.18 ความเสี่ยงจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคของลูกค้า	8	8.00
1.19 ความเสี่ยงจากการขัดแย้งของผู้ถือหุ้น	2	2.00
1.20 ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อม	5	5.00
2. ด้านการรายงาน		
2.1 ความเสี่ยงจากการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	55	55.00
2.2 ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ	48	48.00
2.3 ความเสี่ยงด้านความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย	36	36.00

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละ ของประเภทการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ต่อ)

ปัจจัยความเสี่ยง	จำนวน (บริษัท)	ร้อยละ
2.4 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง	27	27.00
2.5 ความผันผวนของราคาวัตถุดิบ/สินค้า	30	30.00
2.6 ความเสี่ยงด้านต้นทุน/ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง	24	24.00
2.7 ความเสี่ยงจากการเติบโตของรายได้	10	10.00
2.8 ความเสี่ยงจากการค้าประกัน/การประกันภัย	7	7.00
2.9 ความเสี่ยงจากการด้อยค่าของสินทรัพย์	4	4.00
2.10 ความเสี่ยงจากการดำเนินงานของบริษัทย่อย/บริษัทร่วม	14	14.00
2.11 ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี	1	1.00
2.12 ความเสี่ยงจากการจัดหาเงินทุน/เงินกองทุน	10	10.00
2.13 ความเสี่ยงในการจ่าย/ได้รับ เงินปันผล	6	6.00
3. ด้านการปฏิบัติงาน		
3.1 ความเสี่ยงจากการผลิต/การดำเนินงาน	59	59.00
3.2 ความเสี่ยงด้านการบริหารบุคลากร/การขาดแคลนแรงงาน	36	36.00
3.3 ความเสี่ยงจากการพึ่งพาลูกค้า/ผู้จัดจำหน่าย รายใหญ่/รายน้อย	21	21.00
3.4 ความเสี่ยงจากการจัดหาวัตถุดิบ/สินค้า	19	19.00
3.5 ความเสี่ยงจากการขัดข้องของระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลสารสนเทศ	11	11.00
3.6 ความเสี่ยงจากการขนส่งสินค้า/การส่งมอบสินค้า	4	4.00
3.7 ความเสี่ยงจากที่ดินในการดำเนินงาน/การเช่าพื้นที่	13	13.00
3.8 ความเสี่ยงด้านการพึ่งพิงการดำเนินงานของผู้รับเหมา/ผู้จัดจำหน่าย	15	15.00
3.9 ความเสี่ยงด้านการบริหารสินค้า/สินค้าสูญหาย	9	9.00
3.10 ความเสี่ยงด้านการทุจริตคอร์รัปชัน และการประพฤตินมิชอบ	5	5.00
4. ด้านกฎระเบียบ และข้อบังคับ		
4.1 ความเสี่ยงจากนโยบาย กฎหมาย และกฎระเบียบของภาครัฐ	30	30.00
4.2 ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม	20	20.00
4.3 ความเสี่ยงจากการทำสัญญา/การไม่ปฏิบัติตามสัญญา	14	14.00

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละ ของประเภทการเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ต่อ)

ปัจจัยความเสี่ยง	จำนวน (บริษัท)	ร้อยละ
4.4 ความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้อง การดำเนินคดี ข้อพิพาททางกฎหมาย	14	14.00
4.5 ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติของภาครัฐ	17	17.00
4.6 ความเสี่ยงจากการต่อใบอนุญาต/สัญญาสัมปทาน	7	7.00
4.7 ความเสี่ยงจากการหมดสิทธิประโยชน์ทางภาษี	1	1.00

จากตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละ ของประเภทการเปิดเผยความเสี่ยงของ
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 เปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง ด้านกลยุทธ์ พบว่า ปัจจัย
ความเสี่ยงจากการแข่งขัน/คู่แข่งมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด จำนวน 38 บริษัท รองลงมาคือ
ความเสี่ยงจากสถานะเศรษฐกิจ และความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ โรคระบาด หรือการก่อ
การร้าย จำนวน 34 บริษัท และ 31 บริษัท ตามลำดับ

ความเสี่ยงด้านการรายงาน พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงจากการผันผวนของอัตรา
แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด จำนวน 55 บริษัท รองลงมาคือ
ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ และความเสี่ยงด้านความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย จำนวน 48 บริษัท
และ 36 บริษัท ตามลำดับ

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงความเสี่ยงจากการผลิต/การ
ดำเนินงานมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด จำนวน 59 บริษัท รองลงมาคือ ความเสี่ยงด้านการ
บริหารบุคลากร/การขาดแคลนแรงงาน และความเสี่ยงจากการพึ่งพาลูกค้า/ผู้จัดจำหน่าย รายใหญ่/
รายน้อย จำนวน 36 บริษัท และ 21 บริษัท ตามลำดับ

ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงความเสี่ยงความเสี่ยงจาก
นโยบาย กฎหมาย และกฎระเบียบของภาครัฐมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด จำนวน 30 บริษัท
รองลงมาคือ ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลง
กฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติของภาครัฐ จำนวน 20 บริษัท และ 17 บริษัท ตามลำดับ

การวิเคราะห์ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO โดยการนับจำนวนคำที่เปิดเผยในรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4.3 และตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.3 แสดงปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง แยกตามประเภทอุตสาหกรรม

ปริมาณการเปิดเผยข้อมูล ความเสี่ยง (คำ)	น้อยที่สุด (1 – 2,000)	น้อย (2,001 – 4,000)	ปานกลาง (4,001 – 6,000)	มาก (6,001 – 8,000)	มากที่สุด (8,000 ขึ้นไป)
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	0	4	2	0	0
กลุ่มธุรกิจการเงิน	2	3	2	4	2
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	14	7	3	2	0
กลุ่มบริการ	12	9	4	1	3
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	0	1	1	0	0
กลุ่มทรัพยากร	1	6	4	1	2
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	3	4	1		1
รวม	32	34	17	9	8

จากตารางที่ 4.3 แสดงปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง แยกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงจำนวน 1 – 2,000 คำ มีจำนวน 32 บริษัท เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 14 บริษัท รองลงมาคือกลุ่มบริการ และ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 12 บริษัท และ 3 บริษัท ตามลำดับ

ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในระดับน้อย คือมีจำนวน 2,001 – 4,000 คำ มีจำนวน 34 บริษัท เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่าส่วนใหญ่คือกลุ่มบริการ จำนวน 9 บริษัท รองลงมาคือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มทรัพยากร จำนวน 7 บริษัท และ 6 บริษัท ตามลำดับ

ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง จำนวน 4,001 – 6,000 คำ มีจำนวน 17 บริษัท เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่าส่วนใหญ่คือกลุ่มบริการ และกลุ่มทรัพยากร จำนวนกลุ่มละ 4 บริษัท รองลงมาคือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 3 บริษัท

ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง จำนวน 6,000 คำขึ้นไป มีจำนวน 17 บริษัท เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่าส่วนใหญ่คือกลุ่มธุรกิจการเงิน จำนวน 6 บริษัท รองลงมาคือ กลุ่มบริการ และกลุ่มทรัพยากร จำนวน 4 บริษัท และ 2 บริษัท ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง

ประเภทอุตสาหกรรม	Min.	Max.	$\bar{x}$	S.D.
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	2898.00	4852.00	3845.67	794.93
กลุ่มธุรกิจการเงิน	1232.00	9559.00	5181.08	2729.35
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	546.00	7123.00	2568.73	1750.18
กลุ่มบริการ	399.00	14973.00	3573.00	3153.50
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	2037.00	5881.00	3959.00	2718.12
กลุ่มทรัพยากร	1624.00	9509.00	4526.00	2669.42
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	815.00	18262.00	4528.70	5217.27
รวม	399.00	18262.00	3774.01	2966.09

จากตารางที่ 4.4 แสดงค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง ต่ำสุด จำนวน 399 คำ และสูงสุด จำนวน 18,262 คำ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3,774.01 คำ เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มธุรกิจการเงิน มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงสูงสุด เท่ากับ 5,181.08 คำ รองลงมาคือ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี และกลุ่มทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง เท่ากับ 4,528.70 และ 4,526.00 คำ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงต่ำที่สุด เท่ากับ 2,568.73 คำ

4.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H1 : ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

H2 : ขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

H3 : อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

H4 : สัดส่วนคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

H5 : ลักษณะความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

ดังนั้นจึงวิเคราะห์ปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity Problem) คือ ปัญหาความสัมพันธ์กันมากระหว่างตัวแปรต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้จากการนำเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบว่าตัวแปรต้นแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรต้นตัวอื่นมาก หากตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กันเองในตัวเองในตัวเองมากเกินไป จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่คำนวณได้จากตัวแบบมีความน่าเชื่อถือน้อยลง (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2549) ซึ่งหากพบว่าเกิดปัญหาความสัมพันธ์กันมากระหว่างตัวแปรในทางบวกจะต้องตัดตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันมากออก โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ของตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร

ตัวแปร	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
จำนวนคำ (Y)	1	.019	.358**	-.020	-.007	.102	.299**	-.140	-.039	.030
ประเภทอุตสาหกรรม (X1)		1	-.107	-.073	.204*	.122	-.054	.140	.090	.052
ขนาดขององค์กร (X2)			1	.441**	.082	.356**	.662**	-.300**	-.070	.256*
อายุการดำเนินงาน (X3)				1	-.090	.125	.288**	-.024	-.004	-.038
สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (X4)					1	.018	.212*	-.022	-.143	.149
ลักษณะความเป็นเจ้าของ (X5)						1	.236*	-.022	-.059	.152
Net Profit (X6)							1	.089	.068	.306*
ROA (X7)								1	.284**	.003
ROE (X8)									1	.001
EVA (X9)										1

** P < .01, * P < .05

จากตารางที่ 4.5 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรต้นที่มีค่าความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $P < .01$ ประกอบด้วย ขนาดขององค์กรกับอายุการดำเนินงาน ขนาดขององค์กรกับลักษณะความเป็นเจ้าของ และตัวแปรต้นที่มีค่าความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $P < .05$ ประกอบด้วย ประเภทอุตสาหกรรมกับสัดส่วนคณะกรรมการอิสระ ซึ่งค่าความสัมพันธ์ในแต่ละด้านมีค่าความสัมพันธ์น้อยกว่า 0.80 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางจึงไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity Problem) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

นอกจากนี้ ได้ตรวจสอบการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้ Histogram และ Normal Probability Plot พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงของใกล้เคียงแบบปกติ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) และทำการทดสอบเงื่อนไขความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ โดยใช้ค่าขยายตัวของความแปรปรวน (VIF) หรือค่าความคลาดเคลื่อนยินยอม (Tolerance) ดังตารางที่ 4.6 โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบคือ ค่า VIF ที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 5 หากเกินกว่านี้แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง หรือหากเกิน 10 แสดงว่าก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุได้ (Muticollinearity Problem) ถ้าหาค่า Tolerance หากมีค่าใกล้เคียงศูนย์ แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ ดังนั้น หากค่า $Tolerance < 0.2$ แสดงว่าเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ประเภทอุตสาหกรรม (X1)	0.913	1.096
ขนาดขององค์กร (X2)	0.681	1.469
อายุการดำเนินงาน (X3)	0.788	1.269
สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (X4)	0.927	1.079
ลักษณะความเป็นเจ้าของ (X5)	0.844	1.185

จากตารางที่ 4.6 ผลการทดสอบ พบว่า ค่าขยายตัวของความแปรปรวน (VIF) ของตัวแปรอิสระ มีค่าตั้งแต่ 1.079 - 1.469 ซึ่งต่ำกว่า 5 และค่าความคลาดเคลื่อนยินยอม (Tolerance) มีค่าตั้งแต่ 0.681 - 0.927 ซึ่งมากกว่า 0.2 ดังนั้น ผลที่ได้จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าในการศึกษาครั้งนี้จะไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Muticollinearity Problem)

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการ
บริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple
Regression) ของโดยเลือกใช้การวิเคราะห์แบบวิธี Enter ซึ่งเป็นการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ
ถดถอยเชิงพหุคูณในขั้นตอนเดียว ดังตารางที่ 4.7 โดยได้สมการพยากรณ์ คือ

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + \text{error}$$

ตารางที่ 4.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กรกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูล การ
บริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO

ตัวแปรอิสระ	B	t	p
ค่าคงที่ (a)	7.418	6.061	.000
ประเภทอุตสาหกรรม (X1)	.033	.800	.425
ขนาดขององค์กร (X2)	.216	4.367	.000
อายุการดำเนินงาน (X3)	-.252	-2.213	.029
สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ (X4)	-.269	-.854	.395
ลักษณะความเป็นเจ้าของ (X5)	-.046	-.517	.606

R = 0.422   R² = 0.178   Adjusted R² = 0.135   F = 4.083   Sig < 0.02

ตัวแปรตาม = ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง (Y)

จากตารางที่ 4.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กรกับปริมาณ
การเปิดเผยข้อมูล การบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ผลการทดสอบพบว่า
ประเภทอุตสาหกรรม สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ และลักษณะความเป็นเจ้าของ ไม่มี
ความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p
< 0.05 ทั้งนี้ p = 0.425 0.395 และ 0.606 ตามลำดับ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H1 H4 และ H5 แต่
อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่าขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการเปิดเผย
ข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p < 0.05 ทั้งนี้ p = 0.000 และอายุการ
ดำเนินงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p < 0.05 ทั้งนี้ p = 0.029 จึงยอมรับสมมติฐาน H2 และ H3

4.4 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงาน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงาน โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H6 : ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

H7 : ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม

H8 : ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น

H9 : ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับกำไรสุทธิ

ตัวแปรอิสระ	B	t	p
ค่าคงที่ (a)	7.878	101.999	.000
ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	1.826E-5	3.105	.002
R = 0.299 R ² = 0.090 Adjusted R ² = 0.080 F = 9.642 Sig < 0.002			
ตัวแปรตาม = กำไรสุทธิ			

จากตารางที่ 4.8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับกำไรสุทธิ ผลการทดสอบพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.002$ จึงยอมรับสมมติฐาน H6

ตารางที่ 4.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม

ตัวแปรอิสระ	B	t	p
ค่าคงที่ (a)	8.328	59.205	.000
ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	-.197	-2.773	.007

R = 0.282   R² = 0.080   Adjusted R² = 0.069   F = 7.691   Sig < 0.007

ตัวแปรตาม = อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม

จากตารางที่ 4.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ผลการทดสอบพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.007$ จึงยอมรับสมมติฐาน H7

ตารางที่ 4.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น

ตัวแปรอิสระ	B	t	p
ค่าคงที่ (a)	8.270	39.607	.000
ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	-.104	-1.407	.163

R = 0.148   R² = 0.022   Adjusted R² = 0.011   F = 1.980   Sig < 0.163

ตัวแปรตาม = อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น

จากตารางที่ 4.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ผลการทดสอบพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.163$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H8

ตารางที่ 4.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ

ตัวแปรอิสระ	B	t	p
ค่าคงที่ (a)	7.054	16.664	.000
ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง	.117	2.184	.032

R = 0.239   R² = 0.057   Adjusted R² = 0.045   F = 4.768   Sig < 0.032

ตัวแปรตาม = อัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ

จากตารางที่ 4.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ ผลการทดสอบพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.032$ จึงยอมรับสมมติฐาน H9

ตารางที่ 4.12 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
H1 ประเภทอุตสาหกรรมมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	ปฏิเสธ
H2 ขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	ยอมรับ
H3 อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	ยอมรับ
H4 สัดส่วนคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	ปฏิเสธ
H5 ลักษณะความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO	ปฏิเสธ

ตารางที่ 4.12 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
H6 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิ	ยอมรับ
H7 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	ยอมรับ
H8 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น	ปฏิเสธ
H9 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ	ยอมรับ

จากตารางที่ 4.12 แสดงผลการทดสอบของแต่ละสมมติฐานเปรียบเทียบกับที่ตั้งไว้จากการทดสอบสมมติฐาน H1 ประเภทอุตสาหกรรม มีความสัมพันธ์ กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ผลการศึกษาพบว่า ประเภทอุตสาหกรรมไม่มีความสัมพันธ์ กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 แต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกัน

สำหรับสมมติฐาน H2 ขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ผลการศึกษาพบว่า ขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ที่มีขนาดใหญ่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมาก และบริษัทที่มีขนาดเล็กจะมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อย

สำหรับสมมติฐาน H3 อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ผลการศึกษาพบว่า อายุการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ

COSO ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ที่มีอายุการดำเนินงานมากจะมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยกว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานน้อย

สำหรับสมมติฐาน H4 สัดส่วนคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนคณะกรรมการอิสระไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 มีสัดส่วนคณะกรรมการอิสระมากหรือน้อย ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงก็ไม่แตกต่างกัน

สำหรับสมมติฐาน H5 ลักษณะความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะความเป็นเจ้าของไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 มีสัดส่วนการถือหุ้นโดยกลุ่มนักลงทุนสถาบันมากหรือน้อย ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงก็ไม่แตกต่างกัน

สำหรับสมมติฐาน H6 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิ ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมากก็จะมีกำไรสุทธิสูง แต่ถ้าบริษัทมีการเปิดเผยปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยก็จะมีกำไรสุทธิต่ำด้วยเช่นกัน

สำหรับสมมติฐาน H7 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมากก็จะมีอัตราผลตอบแทนจาก

สินทรัพย์รวมต่ำ แต่ถ้าบริษัทมีการเปิดเผยปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยก็จะมีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมสูง

สำหรับสมมติฐาน H8 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมากหรือที่มีอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นไม่แตกต่างกัน

สำหรับสมมติฐาน H9 ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์กับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมากก็จะมีอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจสูง แต่ถ้าบริษัทมีการเปิดเผยปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงน้อยก็จะมีอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจต่ำด้วยเช่นกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร การเปิดเผยข้อมูล การบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่จัดอันดับอยู่ในกลุ่ม SET 100 ที่มีรอบระยะเวลาบัญชี วันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 100 บริษัท โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบเก็บข้อมูลที่ประยุกต์จากงานวิจัยในอดีต โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ รายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 ในเว็บไซต์ ที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งการศึกษานี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลปัจจัยความเสี่ยง โดยการสังเคราะห์เนื้อหา ด้วยใช้วิธีการนับจำนวนคำ เพื่อนับปริมาณจำนวนของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลขของข้อมูลความเสี่ยงในรายงานประจำปี แบบแสดงรายการ 56-1 โดยการให้คะแนนที่แสดงถึงปริมาณในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากจำนวนคำที่นับได้

การรวบรวมข้อมูลโดยบันทึกในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ

เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Regression Analysis ซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. สรุปและอภิปรายผล
2. ข้อจำกัดของการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาที่ได้รับจากการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปและอภิปรายผล การศึกษาตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิด ของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ส่วนใหญ่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อย คือมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลจำนวน 2,001 – 4,000 คำ จำนวน 34 บริษัท รองลงมาคือเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลจำนวน 1 – 2,000 คำ จำนวน 32 บริษัท การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง คือมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลจำนวน 4,001 – 6,000 คำ จำนวน 17 บริษัท การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากคือมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูล จำนวน 6,001 – 8,000 คำ จำนวน 9 บริษัท และน้อยที่สุดคือเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุด คือมีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลจำนวน 8,000 คำขึ้นไป จำนวน 17 บริษัท

นอกจากนี้ยังพบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงต่ำสุด จำนวน 399 คำ และสูงสุด จำนวน 18,262 คำ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3,774.01 คำ เมื่อพิจารณาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มธุรกิจการเงิน มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงสูงที่สุด เท่ากับ 5,181.08 คำ รองลงมาคือกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี และกลุ่มทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง เท่ากับ

4,528.70 และ 4,526.00 คำ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงต่ำที่สุด เท่ากับ 2,568.73 คำ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ยังไม่มีแนวทางหรือรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเป็นไปตามความสมัครใจ และดุลยพินิจของผู้บริหารว่าจะมีกลยุทธ์ในการสื่อสารความเสี่ยงอย่างไร จึงอาจเป็นผลให้การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นในอนาคตหากต้องการให้การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความเสี่ยงที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลความเสี่ยงสำหรับผู้ใช้อ้างอิงข้อมูล หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องกำหนดรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นทางการมากขึ้นเพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันได้

ผลการศึกษาที่ได้รับสอดคล้องกับการศึกษาของ Beretta & Bozzolan (2004) ที่พบว่า การเปิดเผยความเสี่ยงของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทอิตาลี มีการเปิดเผยความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำมากทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่นเดียวกับ อังกฤษ แก้วประภา (2553) พบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 ประจำปี พ.ศ. 2550 มีคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงอยู่ในระดับที่น้อยมาก โดยกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีคุณภาพการรายงานความเสี่ยงสูงสุด และกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีคุณภาพการรายงานความเสี่ยงน้อยที่สุด ในด้านปริมาณพบว่า บริษัทที่จดทะเบียนส่วนใหญ่มีการรายงานความเสี่ยงต่ำกว่าค่าประมาณรายการ และในด้านความสมบูรณ์ของเนื้อหาพบว่า บริษัทที่จะทะเบียนมีการรายงานการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรตามแนว COSO – ERM อยู่ในระดับที่น้อยมาก

1.2 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กร กับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) โดยเลือกใช้การวิเคราะห์แบบวิธี Enter ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ขนาดขององค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p = 0.000$ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก องค์กรที่มีขนาดใหญ่จะมีความพร้อมในการ

เปิดเผยข้อมูลมากกว่าองค์กรขนาดเล็ก เพราะการเปิดเผยข้อมูลให้มีความครอบคลุมในรายละเอียดนั้นจะมีต้นทุนในการจัดทำค่อนข้างสูง ประกอบกับองค์กรขนาดใหญ่จะมีความพร้อมด้านเงินทุนในการจัดทำและรายงานข้อมูลได้เป็นอย่างดี รวมทั้งบริษัทขนาดใหญ่ยังมีรายละเอียดของข้อมูลกระบวนการดำเนินงานที่มีความซับซ้อนมากกว่าองค์กรขนาดเล็ก และขนาดขององค์กรยังสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการเปิดเผยข้อมูลได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) ที่พบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับ อังคณา แก้วประภา (2553) พบว่าคุณภาพการรายงานความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับขนาดของบริษัท ที่วัดจากสินทรัพย์รวมและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ สุภมาส หอมตระกูล (2555) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับขนาดองค์กรที่วัดจาก สินทรัพย์รวม และรายได้จากการขาย รวมถึง อติศรา ผลาวรรณ์ (2547) พบว่า ขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างอายุการดำเนินงานขององค์กรกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p = 0.029$ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บริษัทที่เพิ่งเข้าตลาดหลักทรัพย์ต้องการดึงดูดความสนใจของผู้ลงทุนให้เข้ามาลงทุนในบริษัท สร้างความน่าเชื่อถือ สร้างฐานเงินทุนให้มีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์เป็นระยะเวลานาน ที่มีชื่อเสียงในด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ได้รับความน่าเชื่อถือ และได้รับความสนใจจากนักลงทุนอยู่แล้ว จึงอาจไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลมากนัก ซึ่งผลการศึกษาที่ได้รับสอดคล้องกับการศึกษาของ โชติญาณ หิตะพงศ์ (2549) พบว่า อายุการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์ทางลบ ต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล เช่นเดียวกับ อติศรา ผลาวรรณ์ (2547) พบว่าอายุการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์ทางลบ ต่อระดับการเปิดเผยข้อมูล และ ธนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) พบว่า อายุการดำเนินงานของบริษัทพบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวได้ว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานน้อยจะมีคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงที่ดีกว่าบริษัทที่มีอายุการดำเนินงานมาก เนื่องจากบริษัทที่เพิ่งจดทะเบียนเข้าตลาดหลักทรัพย์ต้องเปิดเผยข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อเป็นการระดมทุนในระยะแรก

แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่าง ประเภทอุตสาหกรรม สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ และลักษณะความเป็นเจ้าของ กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากลักษณะการดำเนินงานและ

ข้อบังคับของประเทศไทย โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้คณะกรรมการบริษัทอย่างน้อย 1 ใน 3 ต้องเป็นคณะกรรมการอิสระ ตามข้อกำหนดดังกล่าวทำให้ทุกบริษัทจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับข้อกำหนด ผลการศึกษาที่ได้รับสอดคล้องกับการศึกษาของ Lajili & Zeghal (2005) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กรกับระดับการเปิดเผยข้อมูล เช่นเดียวกับ ธนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์ (2549) ที่พบว่าโครงสร้างการเป็นเจ้าของประกอบด้วย การกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น การถือหุ้นของผู้บริหาร และการถือหุ้นโดยผู้ถือหุ้นสถาบัน สัดส่วนของคณะกรรมการอิสระ ความสามารถในการทำกำไร และโครงสร้างเงินทุน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยง และ พรรณนิภา ลาภาพงศ์ (2558) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ สัดส่วนของคณะกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ สัดส่วนของคณะกรรมการเพศหญิง จำนวนครั้งของการประชุมกรรมการ สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบที่จบการศึกษาด้านการบัญชีหรือการเงิน และประเภทผู้สอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง

1.3 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 จากการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิและอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ กล่าวคือบริษัทที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงสูงจะมีกำไรสุทธิและอัตรามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจในระดับที่สูงตามไปด้วย ซึ่งอาจเนื่องมาจาก อัตราส่วนทั้งสองนี้เป็นอัตราส่วนที่วัดความสามารถในการทำกำไรขององค์กร ซึ่งบริษัทที่มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมากจะให้ข้อมูลที่ละเอียด ครบถ้วน สามารถนำมาใช้ร่วมกับการตัดสินใจ รวมถึงการบริหารจัดการองค์กรให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นได้ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้รับสอดคล้องกับการศึกษาของ พรพิพัฒน์ จูหา (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยวัดคุณภาพการเปิดเผย

ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากการนับค่าและเนื้อหาของการเปิดเผยข้อมูล พบว่า ผลการดำเนินงานทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยง

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ตามกรอบแนวคิดของ COSO มีความสัมพันธ์ทางลบกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ผลการศึกษาที่ได้รับไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนกร กรทองทวีลาภ (2553) ที่พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในเรื่องของ Policy มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ในขณะที่ด้าน Employment ไม่พบความสัมพันธ์กับผลตอบแทนจากสินทรัพย์

อย่างไรก็ตามผลการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO กับอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 มีปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงมาก หรือก็มีอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนกร กรทองทวีลาภ (2553) ที่พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรในเรื่องของ Policy และ Employment ไม่พบความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เช่นเดียวกับ สินีนาฏ วงศ์เทียนชัย และคณะ (2558) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ที่วัดจากตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดด้านสังคมและตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจกับการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน วัดจาก อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย และมูลค่าองค์กร รวมถึงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงินคือ ชื่อเสียงขององค์กร กับความผูกพันของพนักงาน กับการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน ประกอบด้วย จาก อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย และมูลค่าองค์กร อาจเนื่องจากการทำกิจกรรมเพื่อสังคมในประเทศไทยยังไม่สะท้อนประโยชน์ให้เห็นในระยะเวลาอันสั้นได้ และประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงให้ความสำคัญต่อการยอมรับในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกับประเทศอื่นหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว

5.2 ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษานี้มีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลที่ควรใช้ความระมัดระวังก่อนนำผลการศึกษาไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมทั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลในช่วงจุดเวลา (Period Study) แต่การใช้ระบบการวัดผลการดำเนินงานนั้นเป็นแบบระยะยาว ดังนั้นผลที่ได้จากการศึกษาอาจแตกต่างจากการศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal)
3. การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งอาจจะไม่ได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ดังนั้นควรมีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง

5.3 ข้อเสนอแนะ

1.1 ข้อเสนอแนะของการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1.1 ด้านวิชาการ

ผลที่ได้รับจากการศึกษานี้สนับสนุนทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ ที่ว่าองค์กรที่มีปัจจัยเชิงสถานการณ์ต่างกันต้องใช้วิธีการบริหารที่ต่างกัน กล่าวคือ การศึกษานี้พบว่าขนาดขององค์กร และอายุการดำเนินงานขององค์กร มีผลต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง ตามกรอบแนวคิดของ COSO นอกจากนี้ยังสนับสนุนทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียซึ่งผลการศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงกับผลการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา การควบคุมและการตรวจสอบภายใน และวิชาการบัญชีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 ด้านการบริหาร

ผลที่ได้รับจากการศึกษานี้เป็นแนวทางให้

1. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เนื่องจากข้อมูลในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องจัดทำขึ้นปีละครั้ง ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดขึ้น ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงในรายงานประจำปีตามข้อกำหนดของหน่วยงานกำกับดูแลเท่านั้น และยัง

เปิดเผยอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นหน่วยงานกำกับดูแล อย่างเช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรกำหนดนโยบาย ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ หรือรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่มีเนื้อหาขั้นต่ำ ให้ครอบคลุมทุกด้าน และไม่ควรเกิดขึ้นจากดุลพินิจของผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว หรืออาจมีทางเลือกให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลตามข้อกำหนดเท่านั้น ดังนั้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรผลักดันให้เกิดการจัดทำรายงานความเสี่ยงที่แยกจากรายงาน MD&A หรือ รายงานประจำปี เพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงมีเนื้อหาหรือคุณภาพที่ใกล้เคียง และสามารถเปรียบเทียบกันได้ นอกจากนี้ควรศึกษาความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำไปปรับเปลี่ยนรูปแบบเนื้อหาที่ต้องเปิดเผยให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล ซึ่งนอกจากจะทำให้ข้อมูลมีความทันสมัยแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลในการศึกษาผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กรได้ทันทั่วถึง

2. บริษัท

การเปิดเผยข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจจะต้องมีคุณลักษณะทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งหน้าที่ในการพิจารณาความเหมาะสมของปริมาณการเปิดเผยข้อมูล การนำคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงที่พบในการศึกษาครั้งนี้มาประยุกต์ใช้ ซึ่งจะสามารถช่วยให้น่าสนใจมากขึ้น ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อเนื้อหา ความตั้งใจที่จะเปิดเผยข้อมูล การแสดงรายละเอียดหรือคำอธิบายประกอบเพิ่มเติมของแต่ละประเด็นตามความเหมาะสม ทำให้ปริมาณของข้อมูลที่เปิดเผยมียุทธศาสตร์ สามารถเข้าใจได้ และช่วยให้บริษัทที่จดทะเบียนสามารถเปรียบเทียบเนื้อหา หรือรายละเอียดของการเปิดเผยข้อมูลให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับบริษัทอื่นที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน ทั้งนี้ธุรกิจที่ประกอบกิจการในพื้นที่ภาคใต้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงและการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามแนวคิดของ COSO เพื่อสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน

3. ผู้มีส่วนได้เสีย

ผู้มีส่วนได้เสีย หรือผู้ใช้ข้อมูลจากรายงานประจำปีสามารถนำคุณลักษณะที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงไปเป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยง ซึ่งควรใช้ดุลพินิจ หรือศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมหากจะนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือการประเมินสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งผลจากการศึกษานี้พบว่า ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับนักลงทุน รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้เสียต่าง ๆ นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ

1.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะขององค์กรกับ ปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง และปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง กับผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้ที่สนใจอาจทำการศึกษาในประเด็นเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. การศึกษาครั้งนี้ใช้คุณลักษณะขององค์กรคือ ประเภทอุตสาหกรรม ขนาดของ องค์กร อายุการดำเนินงาน สัดส่วนคณะกรรมการอิสระ และลักษณะความเป็นเจ้าของ เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะขององค์กรดังกล่าวกับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหาร ความเสี่ยง ตามกรอบแนวคิดของ COSO การศึกษาครั้งต่อไปควรใช้ปัจจัยคุณลักษณะขององค์กรใน ด้านอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อปริมาณการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง เช่น โครงสร้างของ องค์กร สภาพแวดล้อมภายนอก สัดส่วนคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง จำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติ ประเภทสำนักงานตรวจสอบบัญชี หรือกฎข้อบังคับของหน่วยงานกำกับดูแล เป็นต้น

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลจากทั้งตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้ครอบคลุม บริษัททุกขนาดซึ่งจะให้ผลในภาพรวมที่ชัดเจนกว่า

3. ผลที่ได้จากการศึกษาเป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะปี พ.ศ. 2557 เท่านั้น การศึกษา ครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลในลักษณะของช่วงเวลา เช่น ระหว่างช่วงเวลา 3 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงถึงแนวโน้มที่ชัดเจนมากขึ้น

4. การศึกษานี้ศึกษาเฉพาะด้านปริมาณ การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในด้าน คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยง หรืออาจจะศึกษาทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ พร้อมกัน

5. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไปของ การบริหารความเสี่ยง เพื่อศึกษาประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงว่าเป็นอย่างไรรวมทั้ง ต้นทุนในการเปิดเผยข้อมูลในครบถ้วน รวมถึงศึกษาผลประโยชน์ที่ได้รับมีความคุ้มค่ากับต้นทุนที่ เสียไปหรือไม่ เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง

บรรณานุกรม

กระทรวงการคลัง. (2545). *การควบคุมภายใน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ขนิษฐา ทรัพย์สุนทร. (2553). *การศึกษาเชิงเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) กับแนวทาง COSO ERM*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จอมขวัญ รัชตะวรรณ. (2549). *การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของบริษัทในอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมบริการ การวิจัยเชิงประจักษ์ : บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จัทนา สาขากร,นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ, และศิลปะพร ศรีจันเพชร. (2550). *การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.

จิณห์ระพีร์ พุ่มสงวน. (2558). *การควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2558. จาก <http://rama4.mahidol.ac.th>

จุฑามาศ พิมพา. (2553). *การบริหารความเสี่ยงตามแนวคิด COSO ERM และการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับ ความเชื่อมั่นของงบการเงินในมุมมองของผู้ใช้งบการเงิน*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชลอ เจริญประดับ. (2549). *แนวทางการควบคุมภายในของธุรกิจอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

โชติญาณ มณีนาถ และคณะ. (2548). คุณลักษณะของบริษัทที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลใน
คำอธิบายและการวิเคราะห์ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โชติญาณ หิตะพงศ์. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผย
ข้อมูลใน “บทรายงานและวิเคราะห์ของฝ่ายบริหาร” ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐวรรณ ศิริชานนท์ และ จินดา ชันทอง. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการเปิดเผยข้อมูลของ
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์ 1 (1): 9-16.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). โครงสร้างการกำกับดูแลตลาดทุน. สืบค้นเมื่อ 27
กันยายน 2558. จาก <http://www.set.or.th>

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. (2541). การเงินธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธนเกียรติ พรพิพัฒน์พงศ์. (2549). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยความเสี่ยงของ
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนกร กรทองทวีลาภ. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมของ
องค์กรกับการปฏิบัติงานทางการเงิน

นฤมล สิทธิเดช. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงาน
ประจำปี: กรณีศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นวพร เรืองสกุล. (2551). กรอบโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงขององค์กรเชิงบูรณาการ แนว
ทางการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ประเสริฐ ภาษาไชย. (2551). การควบคุมภายในของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน ไปงฮิ่ง.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรพิพัฒน์ จูฑา. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการเปิดเผยความเสี่ยงกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรณนิภา ลาภาพงศ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการและการรายงานการบริหารความเสี่ยงในรายงานประจำปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เพชร ชุมทรัพย์. (2555). วิเคราะห์งบการเงิน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). มาตรฐานการปฏิบัติงาน (COSO-ERM). ค้นเมื่อ 28 กันยายน 2558. จาก <http://rama4.mahidol.ac.th>

มันนชัย สุทธิพันธุ์. (2555). การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัท : กรณีศึกษาบริษัทขนาดใหญ่ 50 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ ปีที่ 34 เม.ย.-มิ.ย. 55, 47-67.

วัดค่าโดย อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) กรณีศึกษา : บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2549). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภมาส หอมตระกูล. (2555). การเปิดเผยการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่ม SET 100. (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมาคมตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2551). การบริหารความเสี่ยง. ค้นเมื่อ 27 กันยายน 2558. จาก <http://www.theiat.or.th>

สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. (2551). *กรอบโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงขององค์กรเชิงบูรณาการ : บทสรุปสำหรับผู้บริหารและกรอบโครงสร้าง*. กรุงเทพฯ : ฝ่ายสื่อความรู้และห้องสมุด สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2540). *ประกาศคณะกรรมการ ก.ล.ต. ที่ กจ. 40/2540 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ (Online)*. www.sec.or.th. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2559.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2546). *การกำกับดูแลกิจการที่ดี*. ค้นเมื่อ 27 กันยายน 2558. จาก <http://www.set.or.th>

สุลักษณ์ ภัทรธรรมมาศ. (2552). *การบริหารความเสี่ยงขององค์กร*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เสาวรส ชังคะจิตร. (2556). *การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีที่จะทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อลิศรา พลาวรรณ. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จะทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อังคณา แก้วประภา. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของการรายงานความเสี่ยงกับขนาดและประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. (รายงานผลการวิจัย). บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุษณา ภัทรมนตรี. (2552). *การตรวจสอบภายในสมัยใหม่. Modern internal auditing*. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์

- Abraham, S. and Cox, P. (2007). Analyzing the determinants of narrative risk information in UK FTSE 100 annual reports. *The British Accounting Review*. Vol. 39 No. 3, pp. 227-248.
- Arikan, O. (2012). The effect of the specificity of the risk disclosure language on investors' risk and credibility judgments (Order No. 3600641). Available from *ProQuest Dissertations & Theses Global*. (1448279739). Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1448279739?accountid=32070>
- Beretta, S. and S. Bozzolan. (2004). A Framework for the Analysis of Firm Risk Communication. *The International Journal of Accounting*. 39 (3): 265-288.
- Camfferman, k. and Cook, T.E. (2002). An Analysis of Disclosure in the Annual Reports of U.K. and Dutch Companies. *Journal of International Accounting Research* 1:3-31.
- Gates, S., Nicolas, J., & Walker, P. L. (2012). Enterprise risk management: A process for enhanced management and improved performance. *Management Accounting Quarterly*, 13(3), 28-38. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1030081882?accountid=32070>
- Gates, S., Nicolas, J., & Walker, P. L. (2012). Enterprise risk management: A process for enhanced management and improved performance. *Management Accounting Quarterly*, 13(3), 28-38. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1030081882?accountid=32070>
- Ismail, R., Rahman, R. A., PhD., & Ahmad, N., PhD. (2013). Risk management disclosure in malaysian islamic financial institutions: Pre- and post-financial crisis. *Journal of Applied Business Research*, 29(2), 419-431. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1322270120?accountid=32070>

- Janvrin, D. J., Payne, E. A., Byrnes, P., Schneider, G. P., & Curtis, M. B. (2012). The updated COSO internal control-integrated framework: Recommendations and opportunities for future research. *Journal of Information Systems*, 26(2), 189-213. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1271949878?accountid=32070>
- Lajili, K. and D. Zehal. (2005). A Content of Risk Management Disclosures in Canadian Annual Reports. *Canadian Journal of Administrative Sciences*. 22 (2): 125-142.
- Lang, M.H. and Lumdhalm. R. J. (1993). Cross sectional determinants of analyst rating of corporate disclosure. *Journal of Accounting Research*. 31 : 246-271.
- Lee, C., & Yang, H. (2011). Organization structure, competition and performance measurement systems and their joint effects on performance. *Management Accounting Research*, 22(2), 84.
- Linsley, P. M., & Shrivess, P. J. (2006). Risk reporting: A study of risk disclosures in the annual reports of UK companies. *The British Accounting Review*, 38(4), 387-404. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/204774785?accountid=32070>
- Moloi, T. (2014). Disclosure of risk management practices in the top south africa's mining companies: An annual/integrated report disclosure analysis. *African Journal of Business Management*, 8(17), 1-688. doi:<http://dx.doi.org/10.5897/AJBM2014.7517>
- Salifou, D. A. (2016). *Analysis of the effectiveness of COSO's ERM model on organization strategy, competitive advantage, and value: A qualitative study*(Order No. 10002584). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (1762042718). Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/1762042718?accountid=32070>
- Xi, K. K. (2010). *The use of balanced scorecard measures in executive incentives and organizational performance*. Carleton University (Canada)). *ProQuest Dissertations and Theses*, , 243.

Yazid, A. S., Razali, A. R., & Hussin, M. R. (2012). Determinants of enterprise risk management (ERM): A proposed framework for malaysian public listed companies. *International Business Research*, 5(1), 80-86. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/920839704?accountid=32070>

ภาคผนวก ก
แบบเก็บข้อมูล

แบบเก็บข้อมูล

การเปิดเผยข้อมูลการบริหารความเสี่ยงตามกรอบแนวคิดของ COSO และผลการดำเนินงาน

ชื่อย่อบริษัท..... ชื่อบริษัท.....

ประเภทอุตสาหกรรม

☐ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรม	☐ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม
☐ กลุ่มธุรกิจการเงิน	☐ กลุ่มทรัพยากร
☐ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	☐ กลุ่มเทคโนโลยี
☐ กลุ่มบริการ	

ปีที่เข้าตลาดหลักทรัพย์.....

ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท) .....

จำนวนคณะกรรมการอิสระ (คน) .....

จำนวนคณะกรรมการรวม (คน) .....

โครงสร้างความเป็นเจ้าของ.....

ขายสุทธิ (ล้านบาท) .....

กำไรสุทธิ(ล้านบาท) .....

รายได้สุทธิ (ล้านบาท) .....

สินทรัพย์รวม (ล้านบาท) .....

ส่วนของผู้ถือหุ้น (ล้านบาท).....

กำไรก่อนต้นทุนทางการเงิน (ล้านบาท) .....

ต้นทุนทางการเงิน (ล้านบาท).. .....

ภาษีเงินได้ (ล้านบาท)..... .....

ลำดับ	รายการ	เปิดเผย	ไม่เปิดเผย
องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในองค์กร			
1	บริษัทมีการกำหนดนโยบาย หลักการ และวิธีการบริหารความเสี่ยงเป็นลายลักษณ์อักษร		
2	บริษัทมีการกำหนดจำนวน หรือระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ในการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จในภาพรวม		
3	บริษัทมีคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ		
4	บริษัทมีคณะกรรมการ หรือรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงโดยเฉพาะ		
5	บริษัทมีการกำหนดมาตรฐานความประพฤติที่สะท้อนถึงความซื่อสัตย์ และจริยธรรมองค์กร เป็นลายลักษณ์อักษร		
6	บริษัทมีโครงสร้างการจัดการองค์กร โดยมีการจัดกลุ่มหน่วยงานตามสายการบังคับบัญชา และสายการรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ		
7	บริษัทมีการมอบหมายอำนาจ และมีกำหนดการรายงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ		
8	บริษัทมีการพัฒนาฝึกอบรมพนักงานสม่ำเสมอ		
9	บริษัทมีมาตรฐานเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล เช่นการสรรหา การว่าจ้าง การจ่ายค่าตอบแทน		
องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์			
1	บริษัทมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือภารกิจ กับกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของบริษัท		
2	บริษัทมีการกำหนดวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร		

ลำดับ	รายการ	เปิดเผย	ไม่เปิดเผย
3	บริษัทมีการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กรทั้ง 4 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ด้านกลยุทธ์ ด้านปฏิบัติงาน ด้านการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ		
4	บริษัทมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน		
5	บริษัทมีการกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนโดยการพิจารณาจากความเสียหายที่ยอมรับได้		
องค์ประกอบที่ 3 การระบุเหตุการณ์			
1	บริษัทมีการระบุเหตุการณ์จากปัจจัยภายในองค์กร		
2	บริษัทมีการระบุเหตุการณ์จากปัจจัยภายนอกองค์กร		
3	บริษัทมีการนำโอกาสไปกำหนดกลยุทธ์หรือวัตถุประสงค์ขององค์กร		
4	บริษัทมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต และอาจเกิดขึ้นในอนาคต		
องค์ประกอบที่ 4 การประเมินความเสี่ยง			
1	บริษัทมีการประเมินความเสี่ยงโดยพิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดขึ้น		
2	บริษัทมีการประเมินความเสี่ยงโดยพิจารณาจากผลกระทบที่จะเกิดขึ้น		
3	บริษัทมีการประเมินความเสี่ยงเชิงปริมาณ เช่น จำนวนเงิน อัตราร้อยละ อัตราส่วน		
4	บริษัทมีการประเมินความเสี่ยงเชิงคุณภาพ เช่น ความพึงพอใจ ชื่อเสียง		
5	บริษัทมีการประเมินความเสี่ยงทั้งก่อนการจัดการความเสี่ยงและหลังการจัดการความเสี่ยงแล้ว		

ลำดับ	รายการ	เปิดเผย	ไม่เปิดเผย
องค์ประกอบที่ 5 การตอบสนองต่อความเสี่ยง			
1	บริษัทมีวิธีการจัดการความเสี่ยงที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง การหาผู้ร่วมรับความเสี่ยง การลดความเสี่ยง การยอมรับความเสี่ยง		
องค์ประกอบที่ 6 กิจกรรมควบคุม			
1	บริษัทจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานหรือการแบ่งแยกหน้าที่ตามความรับผิดชอบอย่างชัดเจน		
2	บริษัทมีวิธีการตอบสนองความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ เช่น การป้องกัน การค้นพบ การส่งเสริม การแก้ไขและชดเชย		
3	บริษัทมีการประเมินการควบคุมภายในโดยผู้ตรวจสอบภายใน หรือผู้เชี่ยวชาญที่อิสระร่วมกับผู้บริหาร		
4	มีการกำหนดระดับการอนุมัติ		
องค์ประกอบที่ 7 สารสนเทศและการสื่อสาร			
1	บริษัทมีการเปิดเผยว่ามีสารสนเทศที่มีคุณภาพ เช่น ถูกต้อง เหมาะสม ทันเวลาและมีความเป็นปัจจุบัน		
2	บริษัทมีช่องทางการสื่อสารกับบุคคลภายในและภายนอก หรือผู้ที่มีส่วนได้เสีย เช่น รับข้อมูล ขอร้องเรียนต่างๆ		
3	ผู้บริหารได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงทันเวลา		
4	บริษัทได้มีการจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง		
องค์ประกอบที่ 8 การติดตามผล			
1	บริษัทมีการติดตามผลการบริหารความเสี่ยงโดยผู้ประเมินอิสระ เช่น ผู้ตรวจสอบภายในหรือผู้สอบบัญชี		
2	บริษัทมีการติดตามผลการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารฝ่าย		
3	บริษัทมีการติดตามผลการบริหารความเสี่ยงโดยการประเมินตนเอง		

จำนวนข้อมูลความเสี่ยง ..... คำ

